

IMATRAN SEUDUN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA 2020 - 2024

10.12.2019

Sisällys

1 JOHDANTO JA OHJELMAKAUDEN 2020 – 2024 TEEMA: YHDENMUKAINEN VALVONTA JA YHTEISTYÖ	5
1.1 Johdanto	5
1.2 Valvontaohjelmakauden 2020 – 2024 teema ja yhteiset painopistealueet	5
1.2.1 Arviointi- ja ohjauskäynnit.....	6
1.2.2 Viranomaisyhteistyö	6
1.2.3 Yhteistyö toimijoiden kanssa	6
1.2.4 Varautuminen.....	7
1.3 Valvontaohjelmakauden muut painopisteet	7
2 Imatran seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuolto	8
2.1 Toimialue.....	8
2.2 Valvonnan voimavarat	8
2.2.1 Henkilöstö ja henkilöstön osaamisen varmistaminen.....	8
2.3 Tiedonhallinta	10
2.3.1 Yksikön omat järjestelmät	10
2.3.2 Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmät	10
2.3.3 Valtakunnalliset tietojärjestelmät	10
2.4 Viestintä	12
2.4.1 Sisäinen viestintä	13
2.4.2 Ulkoinen viestintä.....	13
2.5 Häiriötilanteisiin varautuminen	13
2.5.1 Kunnan elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmä.....	13
2.6 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	14
3 TOIMINTA VALVONTASUUNNITELMAKAUDELLA 2020 – 2024.....	14
3.1 Suunnitelmallinen valvonta	14
3.1.1 Riskinarviointi ja valvonnan tehokas kohdentaminen.....	14
3.1.2 Valvontakohteiden/valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet	15
3.1.3 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	15
3.2 Suunnitelman ulkopuolinen valvonta ja muu valvontaa tukeva työ.....	16
3.3 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus.....	16
4 VALVONTASUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN JA TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	18
4.1 Valvontasuunnitelman hyväksyminen	18
4.2 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	18

5 Valvonnan toimialat.....	19
5.1 Elintarvikevalvonta.....	19
5.1.1 Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet.....	20
5.1.2 Kohdetyypit.....	20
5.1.3 Riskinarviointi ja valvontakohteiden tarkastustiheys.....	20
5.1.4 Tarkastus.....	21
5.1.4 Näytteenotto.....	21
5.1.5 Elintarvikelain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta.....	22
5.2 Terveydensuojelu.....	22
5.2.1 Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet.....	22
5.2.3 Kohdetyypit.....	23
5.2.4 Riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	23
5.2.5 Tarkastus.....	24
5.2.6 Näytteenotto.....	25
5.2.7 Terveydensuojelulain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta.....	26
5.3 Tupakkalain mukainen valvonta.....	26
5.3.1 Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet.....	27
5.3.2 Kohdetyypit.....	28
5.3.3 Riskinarviointi ja kohteiden tarkastustiheys.....	28
5.3.4 Tarkastus.....	29
5.3.5 Valvonnassa käytettävät menetelmät.....	29
5.3.6 Tupakkalain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta.....	29
5.4 Lääkelain mukainen valvonta.....	30
5.5 Eläinlääkintähuollon suunnitelma.....	30
5.5.1 Eläinlääkintähuollon vuosittaiset painopistealueet.....	30
5.5.2 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	30
5.5.3 Eläinten terveyden valvonta.....	33
5.5.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	35
5.5.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	36
5.5.6 Eläimistä saatavien sivutuotteiden valvonta.....	38

Valvontasuunnitelman liitteet

- 1 Ympäristöterveydenhuollon valvontaa ohjaavaa lainsäädäntöä
- 2 Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö
- 3 Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta
- 4 a) Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelma
- 4 b) Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja näytteet
- 4 c) Elintarvikevalvonnan tarkastuksen sisältö
- 5 a) Terveystuojelun vuosisuunnitelma
- 5 b) Terveystuojelun kohteet, tarkastukset ja näytteenotto
- 5 c) Terveystuojelun tarkastuksen sisältö
- 6 a) Tupakkalain mukaisen valvonnan vuosisuunnitelma
- 6 b) Tupakkavalvonnan kohteet ja tarkastukset
- 6 c) Tupakkalain mukaisen tarkastuksen sisältö
- 7 a) Eläinlääkintähuollon vuosisuunnitelma
- 7 b) Eläinlääkintähuollon resurssikartoitus
- 7 c) Eläinlääkintähuollon laboratoriopalvelut

Valvontasuunnitelmassa käytetyt lyhenteet ja niiden selitykset

AVI	Aluehallintovirasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
Valvira	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
Oiva	Elintarvikevalvontatietojen julkistamisjärjestelmä
VYHA	Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä
RYMY	Ruokamyrkytyssepidemioiden ilmoitusjärjestelmä
VASU	Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma
VATI	Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä
Elvi	Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä
ELTE	Eläinten terveydenhallinnan tietojärjestelmä
Elmo	Ruokaviraston laboratorio- ja valvontatietojärjestelmä
htpv	Henkilötyöpäivä = 7,5 tuntia
htv	Henkilötyövuosi = 220 henkilötyöpäivää

1 JOHDANTO JA OHJELMAKAUDEN 2020 – 2024 TEEMA: YHDENMUKAINEN VALVONTA JA YHTEISTYÖ

1.1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tarkoituksena on varmistaa korkealaatuinen ympäristöterveydenhuollon valvonta. Tämä edellyttää, että valvonta on suunnitelmallista, sitä tehdään riittävin voimavaroin ja se on oikein kohdennettua, tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu terveydensuojelu, elintarvike- ja tupakkalain valvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Suunnitelma on hyväksyttävä kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa toimielimessä ja toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ennen kyseisen valvontajakson alkua.

Tässä suunnitelmassa on otettu huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat sekä valvontasuunnitelma-asetuksen edellyttämä sisältö. Valvontasuunnitelman liitteenä ovat yksityiskohtaisemmat vuosisuunnitelmat elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisesta valvonnasta, eläinlääkintähuollosta sekä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta. Suunnitelmassa on huomioitu myös lääkelain mukainen valvonta.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan ylimmästä johdosta vastaa kaksi ministeriötä, Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). Näiden alla taas toimii kaksi keskusvirastoa, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) sekä Ruokavirasto. Päävastuu ympäristöterveydenhuollon valvonnan toimeenpanosta on kunnilla. Kunnille ja aluehallintovirastoille kuuluu valvontatehtäviä ympäristöterveydenhuollon kaikilla osa-alueilla. Kunnalla tarkoitetaan tässä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköä, joka voi koostua yksittäisestä kunnasta tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta.

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020 – 2024 on laadittu Ruokaviraston ja Valviran yhteistyönä. Valtakunnallisilla valvontaohjelmilla ohjataan kuntien valvonnan suunnittelua ja yhtenäistetään valvonnanohjausta. Ohjelmassa otetaan huomioon muun muassa hallitusohjelman sekä ministeriöiden ja keskusvirastojen asettamat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat linjaukset ja strategiset tavoitteet.

Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat paikallisten tarpeiden mukaisesti. Eläinlääkintähuoltolain osalta kuntien on otettava lisäksi huomioon myös alueellinen suunnitelma. Kunnat toteuttavat itsenäisesti valvontaohjelmien mukaisiksi laatimiaan valvontasuunnitelmia. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Kunta perii hyväksymänsä taksan mukaiset valvontamaksut.

Liite 1: Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö

1.2 Valvontaohjelmakauden 2020 – 2024 teema ja yhteiset painopistealueet

Valvontaohjelmassa kaudelle 2020 – 2024 on asetettu teemaksi yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Valvontaohjelman mukaan valvonnan vaikuttavuutta edistetään valtakunnallisesti seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- arviointi- ja ohjauskäynnit
- viranomaisyhteistyö
- yhteistyö toimijoiden kanssa
- varautuminen

Lisäksi keskusvirastot ovat asettaneet toimialakohtaisia painopisteitä ohjelmakaudelle. Nämä huomioidaan toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

1.2.1 Arviointi- ja ohjauskäynnit

Aluehallintovirastot toteuttavat ympäristöterveydenhuollon lakeihin perustuen valvontaa, ohjausta ja arviointia, jonka yhtenä toteuttamistapana ovat valvontayksiköihin kohdentuvat arviointi- ja ohjauskäynnit. Käynneillä selvitetään valvontayksikön toiminnan lainsäädännön- ja suunnitelmienmukaisuutta sekä toiminnan tehokkuutta ja sopivuutta tavoitteiden saavuttamiseksi.

Käyntien tavoitteena on turvata valvonnan laatu ja yhtenäisyys sekä edistää resurssien tarkoituksen mukaista kohdentamista riskiperusteisesti. Raportit yksikköön tehdyistä arviointi- ja ohjauskäynneistä viedään tiedoksi lautakuntaan ja otetaan huomioon valvonnan kehittämistyössä. Aluehallintovirasto tuo myös järjestämässään koulutuksissa tietoonsa tulleita hyviä käytänteitä muiden valvontayksiköisen tietoon.

1.2.2 Viranomaisyhteistyö

Hallintolain mukaan viranomaisten on autettava toisiaan sekä pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät edellyttävät jatkuvaa vuoropuhelua ja yhteistyötä eri viranomaisten (mm. rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, työsuojelu, pelastuslaitos, verohallinto, poliisi, maankäyttö, ELY-keskus) kesken.

Ympäristöterveydenhuollon siirryttyä alueellisiin yksiköihin on yhteydenpito ja vuoropuhelu peruskunnan viranomaisten kanssa entistäkin tärkeämpää. Yhteistyötä onkin tehtävä niin varautumiseen kuin toimijoiden valvontaan (luvat, ilmoitukset ja muu valvonta) liittyen. Valvontaohjelmassa linjataan, että yhteistyötä on tarpeen edelleen kehittää myös valvontayksiköiden välillä.

Ympäristötoimi on tehnyt aktiivista ja hedelmällistä yhteistyötä lähialueiden ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kanssa jo vuosia. Tätä työtä jatketaan ja kehitetään edelleen valvontakauden aikana. Yhteistyömuotoja ovat mm. säännölliset tapaamiset niin tarkastajien, eläinlääkärien kuin terveysvalvonnan johtajienkin kesken sekä yhteiset koulutus- ja työohjaus- ja keskustelutilaisuudet.

Samoin viranomaisyhteistyötä muiden kunnallisten ja alueellisten viranomaisten kanssa on tehostettu jo edellisellä valvontaohjelmakaudella ja sitä kehitetään edelleen. Vuoden 2020 aikana laaditaan erillinen viranomaisyhteistyön kehittämissuunnitelma vuosille 2021 – 2024. Tuossa suunnitelmassa pyritään tunnistamaan valvonnan rajapinnat eri viranomaisten kesken ja luomaan menettelyt säännöllisen ja menestyksekkään yhteistyön tekemiseksi. Yhteistarkastuksia eri viranomaisten kanssa tehdään aina kun se on järkevää ja mahdollista.

1.2.3 Yhteistyö toimijoiden kanssa

Ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen edellyttää toimijoilta paljon osaamista. Viranomaisten on neuvottava, ohjattava ja ohjeistettava toimijoita mm. lainsäädäntöön ja sen tulkintaan liittyvissä asioissa. On myös suotavaa antaa toimijoille vaikuttamismahdollisuuksia silloin kuin se on mahdollista. Valtakunnallisen valvontaohjelman yhtenä painopistealueena on yhteistyön vahvistaminen toimijoiden kanssa.

Valvontaohjelmassa mm. ehdotetaan, että valvonta voisi järjestää keskustelutilaisuuksia tai hyödyntää sähköisiä alustoja yhteistyössä toimijoiden kanssa. Samoin sosiaalisen median mahdollisuuksia voisi käyttää entistä laajemmin hyväksi. Tiedonkulun painopistettä tulisi siirtää aikaisemmasta melko yksisuuntaisesta mallista entistä vuorovaikutteisempaan ja

keskustelempaan malliin. Erityisesti yhteistyötä on vahvistettava niiden toimijoiden kanssa, joilla on velvollisuus varautua ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaan kuuluu oleellisena osana toimijoiden neuvonta ja ohjaus ja sitä tehdään niin suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä kuin yleisen neuvonnan keinoin. Tällä ohjelmakaudella painopisteenä olevaa yhteistyötä toimijoiden kanssa pyritään toteuttamaan paikallisesti mm. järjestämällä toimijoille mahdollisuuksien mukaan vielä aiempaa enemmän opastusta ja neuvontaa esimerkiksi neuvontaprojektien ja koulutustilaisuuksien muodossa. Ohjelmakauden aikana kartoitetaan alueen toimijoita, joilla on velvollisuus varautua ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin.

Sosiaalisen median käyttöä tiedon jakamisessa pyritään hyödyntämään entistä monipuolisemmin ja toimijoiden tarpeita ja ajatuksia valvonnasta on tarkoitus selvittää valvontakauden loppupuolella esimerkiksi lyhyiden kyselyjen avulla.

1.2.4 Varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä veloitetaan viranomaisia ja toimijoita laatimaan suunnitelma varautumisesta häiriötilanteisiin. Terveysturvallisuus- ja elintarvikevalvontaviranomaisella on lainsäädännön perusteella velvollisuus toimia epäiltäessä terveyshaittaa ja vastaavasti eläintautiviranomaisella epäiltäessä vastustettavaa eläintautia.

Ohjelmakauden aikana ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaa uudistetaan ja samalla valmiussuunnitelman sisältöä ja toimintatapoja häiriötilanteissa harmonisoidaan Lappeenrannan seudun ympäristötoimen kanssa. Valmiussuunnitelmaan myös lisätään vuosittainen harjoittelusuunnitelma sekä ohjeistus häiriötilanteiden jälkiarviointiin. Harjoittelusuunnitelmassa huomioidaan erityisesti yhteistyökunnat ja muut yhteistyökumppanit ja niiden osallistuminen harjoituksiin.

Laajempiin valtakunnallisiin tai alueellisiin valmiusharjoituksiin ympäristöterveydenhuolto osallistuu mahdollisuuksien mukaan. Lyhyitä harjoituksia järjestetään myös itse. Yhteistyökuntien kanssa pidettävissä neuvotteluissa varmistaudutaan siitä, että kunnan valmiussuunnitelmissa on ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaosuus. Tämän lisäksi ympäristöterveydenhuolto osallistuu omalta osaltaan kuntien järjestämiin häiriötilanneharjoituksiin.

Valvontaohjelmakaudella epidemiaselvitystyöryhmän valmiutta, yhteistyömuotoja ja menettelytapoja kehitetään edelleen.

1.3 Valvontaohjelmakauden muut painopisteet

Imatran seudun ympäristötoimessa on vuonna 2019 otettu käyttöön LaatuNet-laadunhallintajärjestelmä yhdessä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen kanssa. Järjestelmän käytön vakiinnuttaminen ja menettelyjen yhdenmukaistaminen vaativat ohjelmakaudella runsaasti resursseja.

Vuonna 2019 käyttöön otetussa valtakunnallisessa valvontatietojärjestelmässä (VATI) on vielä paljon puutteita, mikä aiheuttaa ohjelmakaudella edelleen ongelmia. Valvontaohjelmakaudella on varattava resursseja järjestelmän uusien ominaisuuksien haltuunottoon ja käytön valtakunnalliseen ja paikalliseen harmonisoimiseen.

2 Imatran seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuolto

2.1 Toimialue

Imatran seudun ympäristötoimen toimialue käsittää ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävien sekä kunnallisten eläinlääkäripalvelujen osalta Imatran kaupungin, Parikkalan, Rautjärven ja Ruokolahden kunnat.

Imatran seudun ympäristötoimen isäntäkunta on Imatran kaupunki ja ympäristötoimi on osa kaupunkikehitys- ja tekniset palvelut -toimialaa. Ympäristöterveydenhuollon viranomaisena toimii kuusijäseninen Imatran seudun ympäristölautakunta, jossa on edustus kaikista seudun kunnista.

2.2 Valvonnan voimavarat

2.2.1 Henkilöstö ja henkilöstön osaamisen varmistaminen

Ympäristöterveydenhuollon tärkein voimavara on henkilöstö. Imatran seudun ympäristötoimessa on 8 ympäristöterveydenhuollon ympäristöinsinöörin virkaa, näistä 2 virkaa on täytetty osaaikaisesti 0,5 henkilötyövuoden mukaan. Yksi ympäristöinsinööreistä toimii vt. terveysvalvonnanjohtajana. Valvontaeläinlääkärin virasta 0,3 htv:ta on kohdennettu eläinlääkintähuollon esimiestehtäviin sekä eläinperäisen alkutuotannon valvontaan ja 0,7 htv:ta eläinsuojeluun ja eläintautivalvontaan.

Praktikkoeläinlääkäreiden virkoja on viisi. Eläinlääkintähuollossa on lisäksi yksi vastaanottoavustajan toimi. Ympäristöterveydenhuollon tukipalveluista vastaa Imatran kaupungin konsernihallinto. Tarkemmin henkilöstön lukumääriä on selvitetty liitteessä 2.

Lomien ja muiden lyhyiden poissaolojen ajan viranhaltijat toimivat toistensa sijaisina ennalta sovitun työnjaon mukaisesti. Praktikkoeläinlääkäreille pyritään kuitenkin sijaistilanteesta riippuen järjestämään ulkopuoliset sijaiset, joskin viransijaisten saanti on ollut viime aikoina hyvin vaikeaa. Yli kuukauden mittaisiin sijaissuuksiin on haettava täyttölupaa konsernijohdolta.

Henkilöstöresurssien laskennassa käytetään henkilötyövuosia ja henkilötyöpäiviä. Yksi henkilötyövuosi (htv) on 220 henkilötyöpäivää (htpv) ja yksi henkilötyöpäivä on laskennallisesti 7,5 tuntia. Ympäristöterveydenhuollon henkilövoimavaroja sekä niiden jakautumista eri valvonnan toimialoille selvitetään tarkemmin vuosittain päivitetävässä liitteessä 3.

2.2.1.1 Toimivallan siirto

Toimialueen kunnat ovat sopimusperusteisesti siirtäneet ympäristöterveydenhuollon osalta kuntien tehtävät Imatran kaupungille. Kaupunginvaltuusto on hallintosäännöllä (15.10.2018 § 92) määritellyt ympäristölautakunnan ympäristöterveydenhuollon erityislakien mukaiseksi viranomaiseksi.

Ympäristölautakunta on laajalti delegoinut ympäristöterveydenhuollon erityislakien mukaista toimivaltaansa alaisilleen viranhaltijoille johtosäännöllä (20.11.2012 § 144) ja sen myöhemmillä muutoksilla. Ympäristölautakunta päättää edelleen mm. valvontasuunnitelmista, valvonnan taksoista sekä osasta pakkokeinopäätöksistä. Viranhaltijoille on delegoitu mm. tarkastus- ja näytteenotto-oikeus, ilmoitusten vastaanotto- ja käsittelyoikeus, erilaiset hyväksymispäätökset ja lausuntojen anto.

2.2.1.2 Viranhaltijoiden pätevyys ja koulutus sekä osaamisen varmistaminen

Ympäristöterveydenhuollon vakinaisten viranhaltijoiden ja sijaisten pätevyys tarkistetaan hakijan toimittamien asiakirjojen ja eläinlääkärien osalta Ruokaviraston eläinlääkärirekisterin avulla ennen virkamääräyksen antoa. Lähiesimiehet vastaavat pätevyuden varmistamisesta. Viranhaltijan tehtäväkuvauksilla varmistetaan, että kenenkään tehtäväksi ei tule pätevyuden ylittäviä tehtäviä.

Kaikilla viranhaltijoilla on toimenkuvansa edellyttämä peruskoulutus sekä kokemusta tehtävistään. Eläinlääkärien viroissa toimivien viranhaltijoiden tulee olla Suomessa laillistettuja eläinlääkäreitä. Elintarvike- ja terveysvalvonnan valvontatehtäviä suorittavalla henkilöllä on oltava vähintään tehtävään soveltuva korkeakoulu- tai ammattikorkeakoulututkinto.

Kouluttautuminen ja osaamisen muu ylläpito on merkittävä osa työtä ja oleellista kaikille viranhaltijoille. Varsinaisten koulutusten lisäksi ammattitaidon edistämiseen kuuluvat keskusviranomaisten työnohjauspäivät, malliasiakirjoihin ja menettelytapahojeisiin perehtyminen esim. LaatuNet - laatujärjestelmässä ja muu omaehtoinen pätevyuden lisääminen. Nykyaikaiset menetelmät ja käytössä olevat tietohallinnon laitteet ja ohjelmat mahdollistavat erilaiseen koulutukseen osallistumisen aiempaa helpommin omalta työpisteeltä tai omissa toimitiloissa. Mm. valvontatietojärjestelmä VATIn säännölliset koulutukset ja kyselytilaisuudet jatkuvat ainakin valvontasuunnitelmakauden alussa. Viranhaltijat ovat jakaneet osallistumistaan Ruokaviraston eri valvontaverkostoihin sekä valvontaverkoston koulutustilaisuuksiin ja tuovat näistä tietoa koko työtiimin käyttöön. Lainsäädännön, uusien valvontasektorien ja kohdetyyppien valvonnasta ja valvonnan uusista menetelmistä tarvitaan koulutusta koko ajan.

Häiriötilanteiden hallinnan osaamisen varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi järjestetään sisäistä koulutusta ja osallistutaan ulkopuoliseen koulutukseen erityisesti häiriötilannesuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen osalta.

Talousarviossa on varauduttu vakinaisen henkilökunnan vuosittaiseen täydennyskoulutukseen. Henkilöstön osaamistarpeen arvio päivitetään vuosittain kehityskeskustelujen yhteydessä ja laaditaan suunnitelma ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Henkilöstön välisellä tiedonkululla (viestimet ja yhteiset kokoukset) varmistetaan, että jokaisella on riittävä tietämys oikeista toimintatavoista. Koulutuksissa saatua tietoa jaetaan aktiivisesti työyhteisön sisällä, mm. koulutusmateriaalit ovat kaikkien luettavissa. Henkilöstön ammattitaidon ylläpitoon, mm. ohjeiden ja lainsäädäntöön tutustumiseen on varattu työaika.

2.2.2 Tilat ja laitteet

Ympäristöterveysvalvonnan toimistotilat sijaitsevat Imatran kaupungintalolla. Lisäksi Parikkalassa on yhden ympäristöinsinöörin toimipiste.

Valvonnan käytettävissä on ns. peruslaitteistoa, jota voidaan käyttää tarkastuksen suorittamisessa apuna. Tarvittaessa laajempia olosuhdeselvityksiä toimijoita ohjataan käyttämään ulkopuolisia, hyväksytyjä asiantuntijoita.

Ajanmukaiset tietohallinnon laitteet ohjelmineen sekä tietoliikenne- ja puhelinyhteydet on järjestetty kaikille viranhaltijoille.

Eläinlääkäripalvelujen tuottamista varten Imatran seudun ympäristötoimella on toimitilat Parikkalassa ja Ruokolahdella. Molemmilla vastaanotoilla on perusvarustus sekä suur- että pieneläinten hoitoon.

2.3 Tiedonhallinta

2.3.1 Yksikön omat järjestelmät

Pääosa valvontatoimenpiteistä hallinnoidaan valtakunnallisen toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä VATIn kautta, mutta merkittävä osa asiakirjoista käsitellään edelleen verkkolevyillä. Kokoushallinta hoidetaan MFiles-järjestelmässä.

Aiempaa valvontatietojärjestelmää, Digia Oy:n Tarkastaja-ohjelmaa, käytetään vielä vanhojen valvontatietojen hakuun kaikilla ympäristöterveyden valvonta-aloilla.

Laadunhallintaa varten ympäristötoimeen on hankittu lisenssi LaatuNet-järjestelmään.

Henkilöstön koulutus- ja lomatiejoja hallinnoidaan Personec F ESS – järjestelmällä. Imatran kaupungin palautejärjestelmän kautta asiakkaat ja kuntalaiset voivat antaa palautetta ja tehdä ehdotuksia kaupungille.

Kaikissa palvelupisteissä olevat tietokoneet on liitetty Imatran kaupungin tietoverkkoon. Tietohallinnon palvelut kaupunki ostaa Meita Oy:ltä (Meidän It ja talous Oy). Tietohallinnon palveluihin sisältyvät myös varmuuskopiointi ja tietoturvajärjestelmät.

2.3.2 Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmät

Ajanvarausjärjestelmää ja omaa tietokonepohjaista potilaskortistoa kukin eläinlääkäri ylläpitää itse eläinlääkärikohtaisilla potilasohjelmilla (Provet WIN ja KliniQ). Yhteisvastaanotolla on eläinlääkärien ja vastaanottoapulaisen yhteiskäytössä klinikkaohjelma KliniQ. Ohjelmistotuki Provet WIN -ohjelmaan tulee ohjelmaa ylläpitävältä Finnish net Solutions-firmalta ja KliniQ-ohjelmaan TeraKuu-firmalta. Teknisen tuen sähköiseen toimintaympäristöön tarjoaa Meita Oy.

2.3.3 Valtakunnalliset tietojärjestelmät

2.3.3.1 VATI

Valvontayksikkö käyttää valtakunnallista valvontatietojärjestelmä VATIa, jolla hallitaan elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakka- sekä lääkelain mukaisten kohteiden rekisteriä. VATIin kirjataan tehdyt valvontatoimenpiteet ja linkitetään valvonta-asiakirjat ja se toimii päivittäisen valvontatyön työkaluna. Järjestelmä hallinnoi kohdetietoja, kohteen suoritteita, todistuksia, hakemuksia, lupia, päätöksiä, työjonoa ja yhteydenottoja.

VATIa on tarkoitus kehittää keskusviranomaisen toimesta edelleen ja pyrkimyksenä on, että VATI toimisi jatkossa toiminnanohjaus-, valvontatoimi- ja raportointiratkaisuna viranomaisille. VATIn käyttöönotto v. 2019 oli haastavaa ohjelmasta johtuvista syistä eivätkä sen toiminnallisuudet ole käytössä tarvittavalla laajuudella ainakaan valvontasuunnitelmakauden alkupuolella. Valvonnan suunnitteluun ja raportointiin on käytettävä yksikön omia Excel-taulukoita ym. materiaalia.

Tietojärjestelmä vaikuttaa merkittävästi valvontaviranomaisen toimintaympäristöön, sillä vikatilanteet ja kehittämistyö vievät aikaa lainsäädännön toimeenpanolta ja valvonnalta. VATIn käyttöön on varattava edelleen normaalia enemmän resurssia.

2.3.3.2 VYHA

VYHA on ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä. Keskusviranomaisen käyttää VYHA-järjestelmää valvontaa ja valvontayksikköä koskevien tietojen

keräämiseen. Tällaisia ovat mm. henkilöstöresurssit, valvontasuunnitelma ja sen toteutuman sanallinen arvio.

VYHAN tiedot on pidettävä ajan tasalla ja yksikön on edistettävä omaa raportointiaan, jotta oman toiminnan vaikuttavuutta, riskiperusteisuutta ja tuloksellisuutta voidaan selkeämmin edistää. Raportoinnin edistämistä vaikeuttaa ainakin valvontasuunnitelmakauden alkupuolella VATIn heikkoudet raportointityökaluna.

2.3.3.3 Tupakkatuotteiden myyntiluparekisteri

Valvira ja kunnat pitävät tupakkalaissa tarkoitettujen lupa-asioiden käsittelyä, valvontaa ja tilastointia varten tupakkatuotteiden vähittäismyynnin luparekisteriä elinkeinonharjoittajista, joille on myönnetty vähittäismyyntilupa tai jotka ovat hakeneet tällaista lupaa. Valvira huolehtii luparekisterin ylläpidosta sekä toimii samalla lupajärjestelmän rekisteriviranomaisena.

2.3.3.4 Valvonnan viranomaisestrangit

Valvonnan viranomaisestrangit on Ruokavirastolla ja Valviralla. Nämä ovat vain viranomaisille suunnattuja, suljettuja verkkopalveluita, jotka tehostavat toimialan viranomaisten välistä viestintää.

2.3.3.5 Eläinlääkintähuollon valtakunnalliset tietojärjestelmät

ELVI eli eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä sisältää AVlen toteuttaman eläinsuojelun otantavalvonnan maataloilla. Lisäksi järjestelmä sisältää eläinsuojelun kuljetustarkastukset, joista vastaavat AVIt ja tarkastuseläinlääkärit. Kunnaneläinlääkärien vastuulla olevia eläinsuojelutarkastuksia varten aloitetaan tietojärjestelmän rakentaminen vuonna 2020.

ELTE eli eläinten terveyden hallinnan tietojärjestelmä on toteutusvaiheessa. Järjestelmä tulee käyttöön asteittain vuosina 2020 – 2023. ELTEssä tulee olemaan osiot eläintautitapausten ja –epidemioiden hallintaan, eläintautien terveystarkastukseen (esim. salmonellavalvonta), eläinten lääkitsemisen valvontaan sekä mikrobilääkkeiden käytön tiedonkeruuseen.

TRACES (Trade Control and Expert System) on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä, jonka tarkoituksena on parantaa elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyttä ja valvontaa EU:n jäsenvaltioiden välisessä sisämarkkinakaupassa sekä tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista.

Kartturi -sovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Kartturi-sovelluksella piirretään karttapohjalle rajoitusvyöhykkeet sekä haetaan vyöhykkeiltä tilat, joilla on taudille herkkiä eläinlajeja. Kartturilla voi tehdä raportteja ja listoja alueen eläintenpitopaikoista.

Rokotusrekisteri on pääasiassa nautojen, lampaiden ja vuohien rokotusrekisteri, jolla voidaan hallinnoida viranomaisten edellyttämien rokotusten tietoja muun muassa mahdollisen sinikielitautiepidemian aikana.

Vuonna 2006 käynnistetyn eläintietojärjestelmän kehittämishankkeen tavoitteena on luoda yhdenmukainen tietokanta, johon eläintietojen ilmoittaminen tehdään yhtenäisiä palveluja käyttäen ja jonka tiedot ovat järkevästi eläinten pitäjien, viranomaisten ja muiden asianosaisten käytettävissä. Yleisen eläinrekisterin tietoja hyödynnetään mm. eläintautien torjunnassa ja maatalouden tukihallinnon palveluissa. Sen ensimmäinen osio, lammas- ja vuohirekisteri, otettiin käyttöön vuonna 2008. Sikarekisteri siirrettiin osaksi eläintietojärjestelmää lokakuussa 2011. Eläintietojärjestelmän määrittelyissä otettiin huomioon jo osaltaan hevoset, naudat ja siipikarja, jotka toteutetaan tulevina vuosina. Yleiseen eläinrekisteriin on myös tehty rajapintapalveluja sidosryhmien tietojen siirtoa varten.

Nautarekisterissä eläimen yksilötietoihin luetaan eläimen EU-tunnus, syntymäaika, pitopaikkatiedot, rotu, sukupuoli, omistajatiedot jne. Näiden lisäksi teurastamot ja välittäjät tekevät teurastus- ja välitysilmoitukset nautarekisteriin. Nautarekisterin avoin rajapinta (NAVRA) on avattu vuonna 2007. Sen avulla hävityslaitokset pystyvät tekemään hävitysilmoituksia keräämistään naudoista, joten jokaisen naudnan jäljitettävyyden varmistetaan. Myös nautarekisteri tullaan siirtämään osaksi eläintietojärjestelmää vuoteen 2021 mennessä.

ID-valvonta sovellusta käytetään eläinten merkintää ja rekisteröintiä koskevan valvonnan tietojen ylläpitoon. ID-valvonta sovellusta käytetään ELY-keskuksissa, aluehallintovirastoissa, Ruokavirastossa ja MMM:ssä. ID-valvontasovellus uudistetaan vuoteen 2020 mennessä, jolloin otetaan käyttöön eläinvalvontasovellus (ELVA)

Eläintenpitäjärekisteri-sovellus on Ruokaviraston omistama eläintenpitäjien rekisteröintiin tarkoitettu sovellus. Kunnan maaseutuviranomaisen käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään kaikki lammaskasvatustilat, nauta-, sika- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten- ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläinten pitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat. Hevosten pitäjät ovat seuraava rekisteriin tehtävä täydennys.

Vesiviljelyrekisteri on Ruokaviraston omistama vesiviljelyeläinten pitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tehty sovellus. Sovelluksella rekisteröidään kaikki kalojen, rapujen ja simpukoiden pitäjät lukuun ottamatta sellaisia koristevesieläinten pitäjiä, joiden eläimet pidetään suljetuissa pitopaikoissa, joista ei ole vesiyhteyttä luonnonvesiin. Vesiviljelyrekisterin pitopaikat ovat käytettävissä Kartturissa.

Viranomaiskäytössä olevien tietojärjestelmien lisäksi toimijoilla on käytössään erilaisia seurantajärjestelmiä:

Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä on Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:n omistama ja ylläpitämä selainpohjainen internetsovellus, jota käyttävät nautatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten meijerit, teurastamot ja neuvonta. Nasevaan tallennetaan terveydenhuollon toimenpiteet niiltä lypsytarhoilta ja nautanlihan tuotantotiloilta, jotka solmivat terveydenhuoltosopimuksen. Eläinlääkärit ja tuottajat voivat hyödyntää Nasevaa lääketieteellisten ja hoitotietojen kirjauksessa sekä tuottajat ketjuinformaatiotietojen välittämisessä.

Sikava eli sikalojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä on selainpohjainen internetsovellus, jota käyttävät sikatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten teurastamot ja neuvonta. Rekisteriä ylläpitää ETT ry. Sikava yhdistää teurastamoiden sikaloita koskevat terveystietojärjestelmät yhdeksi keskitetyksi kansalliseksi rekisteriksi.

2.4 Viestintä

Ympäristöterveydenhuollon viestinnän tarkoituksena on kertoa valvonnan painopisteistä ja tavoitteista, lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä julkaisemalla valvonnan tuloksia ja lisätä ympäristöterveydenhuollon tunnettavuutta. Keskusviranomaiset tiedottavat valvontaan liittyvistä asioista omalta osaltaan. Tätä viestiä voidaan paikallisesti vahvistaa ja jakaa edelleen. Aktiivisella tiedottamisella häiriötilanteissa varmistetaan turvallisuuden ja terveyden kannalta tärkeän tiedon jakaminen.

Ympäristötoimen tiedottaminen on avointa ja aktiivista ja osa kunkin virkamiehen tavanomaista työtä. Tiedon pyytäjiä kohdellaan tasapuolisesti eikä tiedon saamista rajoiteta enempää kuin tiedon suojan tarve edellyttää. Julkinen tieto annetaan mahdollisimman pian. Imatran seudun

ympäristötoimella on koko ympäristötoimen yhteinen viestintäohje. Häiriötilanneviestinnästä on lisäksi omat ohjeet.

2.4.1 Sisäinen viestintä

Sisäisen viestinnän tavoitteena on, että tarvittava tieto tavoittaa asianmukaiset henkilöt viivytyksettä. Sisäisestä viestinnästä on jokainen yksikön jäsen osaltaan vastuussa. Sisäistä viestintää leimaa avoimuus, viestintä on suoraa, aitoa ja tapahtuu toista kunnioittaen.

Sisäisen viestinnän keinoina ovat palaverit (säännölliset ja tarpeen mukaan), sähköposti, puhelimet, WhatsApp, Teams, intranet ja henkilökohtainen kommunikointi.

2.4.2 Ulkoinen viestintä

Ulkosen viestinnän välineitä ovat tiedote, kuulutukset, tiedotustilaisuudet, haastattelut, verkkoviestintä, tiedotuslehdet/esitteet, asukastilaisuudet sekä välitön palveluviestintä. Välitöntä palveluviestintää ovat puhelinkeskustelut, henkilökohtaiset tapaamiset ja sähköpostiviestintä. Valvontasuunnitelmakauden aikana pyritään aktiivisesti viestimään kuntalaisille toteutetuista valvontaprojekteista, vuosittaisista valvontatiedoista ja muista ajankohtaisista valvonnan asioista. Mahdollisesti muuttuvista yhteystiedoista viestitään myös aktiivisesti. Viestintäkanavia ovat Imatran kaupungin/Imatran seudun ympäristötoimen internet-sivut, tiedotusvälineet, joille laaditaan tiedotteita ja joissa tarvittaessa julkaistaan ilmoituksia sekä kuntien asukaslehdet. Sosiaalisen median osalta toistaiseksi käytössä on vain Facebook, mutta suunnitelmakauden aikana otetaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön muitakin kanavia. Samoin viestinnän kanavia ovat Imatran kaupungin internet-sivuilla julkaistavat ympäristölautakunnan esityslistat ja pöytäkirjat, tapahtumaviestintä sekä Imatran seudun ympäristötoimen esitteet.

Lähialueen muiden viranhaltijoiden kanssa pidetään säännöllisiä tapaamisia (mm. asumisterveyden tai elintarvikevalvonnan viranhaltijoiden tapaamiset, terveysvalvonnan johtajien tapaamiset) ja yhteistyötä tehdään jatkuvasti.

Yhteydet peruskuntiin ja yhteistyökumppaneihin säilytetään aktiivisella viestinnällä.

2.5 Häiriötilanteisiin varautuminen

Imatran seudun ympäristötoimessa on häiriötilanteita varten ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun yhteinen valmiussuunnitelma, joka koskee koko yhteistoiminta-aluetta. Valmiussuunnitelmaa uudistetaan valvontasuunnitelmakauden aikana ja pyrkimyksenä on suunnitelman parempi yhteensovittaminen muiden toimijoiden kanssa.

Häiriötilanteisiin varautumisen suunnittelua valvontasuunnitelmakauden aikana on tarkemmin avattu painopistealueiden kohdalla.

2.5.1 Kunnan elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmä

Imatran seudun ympäristöterveydenhuollon kokoamaan elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmään kuuluu jäseniä Imatran seudun ympäristötoimesta, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitoksen ja seudun kuntien vesilaitoksilta. Selvitystyöryhmän puheenjohtajana toimii vt. terveysvalvonnan johtaja. Selvitystyöryhmän jäsenten yhteystiedot löytyvät valmiussuunnitelmamapista sekä ympäristötoimen verkkoasemalta.

2.6 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Valvonta tukeutuu sellaisiin laboratorioihin ja ulkopuolisiin asiantuntijoihin, joilla on lainsäädännössä määritelty pätevyys. Valtioneuvoston asetuksessa 152/2015 annetaan määräyksiä elintarvike- ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekeville laboratorioille.

Tämän valvontasuunnitelman mukaisia näytteitä tutkivalta laboratoriolta edellytetään, että se on akkreditoitu ja myös kunkin näytteen testauksessa käytettävät menetelmät on akkreditoitu tai ainakin ulkoisen tahon toimesta arvioitu, silloin kuin lainsäädännössä tätä edellytetään. Laboratoriosopimuksessa on huomioitu myös toiminta häiriötilanteissa.

Talousvettä toimittavilla laitoksilla sekä uima-allas ja uimarantakohteilla on omat erilliset sopimukset tutkimuslaboratorioiden kanssa näytteenotoista ja tutkimuksista ja niissä on huomioitu häiriötilanteet.

Terveysvalvonnan käyttämät laboratoriot on kuvattu liitteissä 4 b ja 5 b. Eläinlääkintähuollon käyttämät laboratoriopalvelut on kuvattu liitteessä 7 c.

3 TOIMINTA VALVONTASUUNNITELMAKAUDELLE 2020 – 2024

3.1 Suunnitelmallinen valvonta

Suunnitelmallisella valvonnalla tarkoitetaan sellaista valvontatoimintaa mikä voidaan näytteidenoton, tarkastuksien tai muiden toimenpiteiden osalta suunnitella etukäteen. Suunnitelmallisesta, toimielimen hyväksymässä valvontasuunnitelmassa esitetystä, valvonnasta voidaan myös periä maksu. Luvussa 3 kerrotaan suunnitelmallisen valvonnan pääperiaatteet ja tarkempi, sektorikohtainen suunnitelmallinen valvonta kuvataan luvussa 5.

3.1.1 Riskinarviointi ja valvonnan tehokas kohdentaminen

Ympäristöterveydenhuollon valvonta on suunnitelmallista ja perustuu jatkuvaan riskien arviointiin. Valvontasuunnitelman laadinnassa on huomioitu keskusvirastojen valvontaohjelmissaan asettamat valvontakohdetyypikohtaiset riskinarviointit, mutta niitä on täydennetty paikallisen ja kohdekohtaisen riskinarvioinnin avulla.

Riskinarvioinnissa on otettu huomioon mm.:

- toiminnan luonne ja laajuus
- mahdollisen terveysvaaran todennäköisyys ja vakavuus
- mahdolliselle vaaralle altistuvien määrä
- kohteessa aiemmilla tarkastuksilla tehdyt havainnot
- kohteen omavalvonnan toimivuus

Toimialakohtaisissa suunnitelmissa ilmenee tarkemmin kohdekohtaisen riskinarvioinnin toteuttamistapa ja sen vaikutus valvontaan. Myös riskinarviointiin vaikuttavia tekijöitä on selvitetty tarkemmin kunkin valvonnan toimialan osalta.

Imatran seudun ympäristötoimen valvontasuunnitelma vuosille 2020 – 2024 on laadittu riskiperusteisesti kunkin kohteen yksilöllisen valvontatarpeen mukaan. Valvontaa on kevennetty, mikäli toiminnanharjoittajan on todettu hoitavan velvoitteensa asianmukaisesti. Toisaalta valvontaa on saatettu lisätä jos riskinarvioinnissa on havaittu, että toiminnassa on seikkoja jotka aiheuttavat keskimääräistä enemmän valvontatarvetta.

Riskinarvioinnin tekijä kirjaa aina perustelut valvonnan keventämiselle tai lisäämiselle kohteen tarkastussuunnitelmaan.

Jotta valvontaa voitaisiin yksikössä kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti, on sitä jatkuvasti arvioitava ja mietittävä keinoja joilla valvonnan tehokkuus paranee. Osa tätä on esimerkiksi uusien toimintamuotojen tunnistaminen ja hyödyntäminen. Tähän liittyen merkittäviä keinoja ovat valvontaohjelmakauden painopisteiksikin asetetut vuoropuhelu toimijoiden ja muiden viranomaisten kesken sekä yhteistarkastukset. Resurssien tehokkaan hyödyntämisen kannalta tällä voi olla vaikutusta säännönmukaisen valvonnan toteutumiseen.

Tarkastukset priorisoidaan aina riskinarvion mukaan, erityisesti silloin, kun valvonnan resurssit eivät syystä tai toisesta riitä kaikkien suunniteltujen tarkastusten tekemiseen. Valvontaa suunnataan ensisijaisesti aina niihin kohteisiin, joissa sille riskinarvioinnin perusteella on eniten tarvetta.

3.1.2 Valvontakohteiden/valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Valvontasuunnitelmassa noudatetaan pääosin valtakunnallisissa valvontaohjelmissa tai keskusvirastojen mahdollisissa riskinarviointiohjeissa mainittuja tarkastustiheyksiä. Kohdekohtaisesti tarkastustiheyttä voidaan riskinarvioinnin perusteella lisätä tai vähentää valvontaohjelmassa määritellystä. Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden tarkastustiheys määräytyy siis kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella, ei käytössä olevien resurssien mukaan. Tämä saattaa aiheuttaa haasteita valvontasuunnitelman toteutumiselle.

Imatran seudun ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan on luotu sisälle ns. jatkuvan päivityksen toiminto, joka koskee kohteiden poistumista ja/tai uusien kohteiden syntyä sekä riskinarviointia. Tämä tarkoittaa sitä, että toimintavuoden aikana suunnitelmaan voidaan lisätä uusia kohteita tai siitä vastaavasti poistaa kohteita jos kohteen toiminta on loppunut. Myös kohteen tarkastustiheyttä voidaan muuttaa, mikäli riskinarvioinnissa tulee esiin tarkastustarpeeseen liittyviä seikkoja.

3.1.3 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastus on oleellinen osa kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuuden selvittämistä. Tarkastukset ovat hyvin suunniteltuina ja toteutettuina oleellinen osa vaikuttavaa valvontaa ja tekevät viranomaisten toimintaa näkyväksi, mikä vahvistaa kansalaisten ja toiminnanharjoittajien luottamusta valvonnan toimivuuteen. Tarkastukset myös antavat toiminnanharjoittajille tilaisuuden saada viranomaisilta ohjausta ja neuvontaa.

Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, millaiseen kohteeseen ja minkä lain perusteella se tehdään. Osaan kohteista tehdään tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella, esim. elintarvikevalvonnan yhteydessä suoritetaan tupakkavalvonnan mukainen tarkastus. Tarkastuksen sisältöä on kuvailtu tarkemmin sektorikohtaisissa osioissa, liitteissä sekä LaatuNet laadunhallintajärjestelmässä. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus, johon tarkastetut asiat ja tarkastuksen lakiperusteet kirjataan.

Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Kohteen ja kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi sekä turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimista varten voidaan tarkastusten yhteydessä ottaa näytteitä sekä tehdä mittauksia. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin, tuotteisiin tai eläimiin.

Mikäli valvottavassa kohteessa todetaan puutteita tai toiminta ei ole määräysten mukaista, annetaan ohjausta ja neuvontaa ja tarvittaessa kehoituksia tai määräyksiä. Kehotusten tai määräysten toteutumista valvotaan tarvittaessa uusintatarkastuksella. Tarkastus voi sisältää

useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Pelkkä näytteenottokäynti ei ole tarkastus.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti kuluvan ajan arvioinnissa otetaan huomioon tarkastuksen valvontakohdetyyppi, kohteen valvontahistoria, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen ja kirjaukset asianhallintajärjestelmään. Tarkastukseen keskimääräisesti kuluva aikaa on tarkemmin arvioitu toimialakohtaisissa suunnitelmissa. Resurssien laskennassa huomioidaan lisäksi matkoihin kuluva aika.

Valvontasuunnitelmaan on kirjattu suunnitellut tarkastukset ja niiden sisältö kohdetyyppikohtaisesti. Nämä toimialakohtaiset, vuosittain päivitettävät suunnitelmat ovat tämän valvontasuunnitelman liitteinä.

3.2 Suunnitelman ulkopuolinen valvonta ja muu valvontaa tukeva työ

Imatran seudun ympäristötoimi suorittaa suunnitelmallisen valvonnan lisäksi runsaasti suunnitelman ulkopuolista valvontaa ja erilaisia muita hallinnollisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on elinympäristön ja yksilön terveyden ja turvallisuuden edistäminen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen.

Tällaista ei-suunnitelmallista valvontaa tai hallinnollisia toimenpiteitä ovat mm.:

- Ilmoitusten ja hakemusten käsittely ja niistä mahdollisesti tehtävät päätökset
- yhteydenotot ja niiden johdosta tehtävät toimenpiteet kaikilta ympäristöterveydenhuollon valvonnan toimialoilta (esim. asumisterveys, huoneistot, epidemiaepäilyt, eläinsuojeluilmoitukset, talousvesi ja uimavesi)
- toimijoiden ja kuntalaisten ohjaus ja neuvonta
- erilaisten työryhmien toimintaan osallistuminen (esim. kuntien sisäilmatyöryhmät, ruokamyrkytystyöryhmä)
- lausuntojen antaminen esimerkiksi rakennusluvista, kaavoista, ympäristöluvista ja vesihuoltolain mukaisista vapautushakemuksista
- laivahygieniatarkastukset
- tietojenkeruu ja raportointi
- laadunhallinta ja valvonnan laadun kehittäminen
- tiedottaminen ja viestintä
- kouluttautuminen (koulutuksiin osallistuminen, omaehtoinen kouluttautuminen kuten lainsäädäntöön ja ohjeistukseen tutustuminen)
- häiriötilannesuunnittelu ja häiriötilanteiden harjoittelu

Ei-suunnitelmalliseen valvontaan ja muuhun hallinnolliseen/valvontaa tukevaan toimintaan kuluu runsaasti valvonnan resursseja. Usein ei-suunnitelmallinen valvonta on tehtävä ensisijaisesti ja vasta tämän jälkeen suunnitelmallinen valvonta.

Läkelain valvonta on pelkästään suunnitelman ulkopuolista, akuuttia valvontaa, sillä valvontaa suoritetaan myyntilupia myönnettäessä, tupakkavalvonnan yhteydessä ja yhteydenottojen perusteella. Suunnitelmallisen valvonnan vaatimus ei koske läkelain mukaista valvontaa.

3.3 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on pääsääntöisesti maksullista. Imatran seudun ympäristötoimi perii toimijalta ympäristölautakunnan hyväksymän ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaisen maksun valvontasuunnitelmaan sisältyvistä

tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteiden tutkimuksista. Myös uusintatarkastukset ovat maksullisia, jos ne tehdään epäkohtien korjaamisen varmistamiseksi. Kohteen hyväksymisen, ilmoituksen käsittelyn ja niihin liittyvien tarkastuksien maksullisuudesta on säädetty kussakin ympäristöterveydenhuollon laissa erikseen.

Kuntaliitto on yleiskirjeellään (21/80/2006) ohjeistanut ympäristöterveydenhuollon maksullisuutta, maksujen suuruuden määrittämistä sekä taksojen hyväksymistä. Imatran seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuollon taksa on tuntiperusteinen. Maksullisuuden periaatteena on, että valvonnasta perittävät maksut eivät saa ylittää todellisia kustannuksia. Poikkeuksena tästä on tupakkalain mukainen valvontamaksu, joka on veroluonteinen ja voi näin ollen ylittää valvonnan todelliset kustannukset tupakkalaissa säädetyin edellytyksin.

Viranomaistoiminnalle määritetään tuntihinta, joka tarkistetaan vuosittain ja tarvittaessa tehdään tarkistukset taksaan. Matkakustannukset sisällytetään jaettavaan yleiskustannuksiin, jolloin ne tulevat mukaan tuntihintaan, eikä matkalaskua kohdenneta suoraan toiminnanharjoittajalle. Valvontatunnin hinta määräytyy tällöin seuraavasti:

$$\text{Valvontatunnin hinta} = \frac{\text{palkat sivukuluineen} + \text{vuokrat} + \text{hallinnon kustannukset} + \text{puhelin} + \text{matkakustannukset} + \text{koulutuskustannukset}}{\text{tehollinen vuotuinen valvonta-aika tunteina (valvontahenkilöstön vuotuinen työtuntimäärä – loma-ajat – sairauspoissaolot – tarkastusmatkoihin käytetty aika)}}$$

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on nähtävillä ympäristötoimen internet-sivuilla.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu kuitenkin monia sellaisia viranomaistehtäviä, joista ei peritä maksuja. Tällaisia ovat esimerkiksi yhteydenottojen perusteella tapahtuvat terveyshaittaepäilyjen selvittämiset sekä ruoka- tai vesivälitteisten epidemioiden selvittämiseksi tehtävät toimenpiteet. Myös viranomaisyhteistyö ja varautumiseen liittyvä yhteistyö eri tahojen kanssa on maksutonta.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä.

Kaupungineläinlääkärien maksut perustuvat kunnaneläinlääkäriin taksakorttiin. Lisäksi Imatran seudun ympäristötoimessa peritään klinikkamaksua sekä laitemaksua lautakunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Myös virka-ajan ulkopuolinen päivystyspuhelin on asiakkaille maksullinen. Näiden lisäksi Parikkalan vastaanotolla on käytössä tarvikemaksu, koska kunta tarjoaa siellä tarvikevaraston käyttömahdollisuuden eläinlääkäreille. Toimialueen kunnat osallistuvat eläinlääkärikäynnistä hyötyeläimen omistajille aiheutuviin kustannuksiin omien päätöstensä mukaisesti, jolloin kunnat maksavat omavastuun ylittävät korvaukset.

Valvontaeläinlääkäriin kuluista laskutetaan aluehallintovirastoa MMM:n, Ruokaviraston ja AVIn antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan osalta lupa-, valvonta- ja todistusmaksuilla katetaan toiminnan aiheuttamista kuluista n. 15 %. Lisäksi eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan kuluista suuri osa saadaan laskutettua aluehallintovirastolta. Keskusvirastoja voidaan laskuttaa sellaisista tehtävistä, jotka eivät kuulu kunnan tehtäviin, mutta joita keskusvirastot pyytävät satunnaisesti tekemään. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös valvonnasta saatujen tulojen määrä ja niiden kohdentuminen.

4 VALVONTASUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN JA TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

4.1 Valvontasuunnitelman hyväksyminen

Valvontasuunnitelma hyväksytään Imatran seudun ympäristölautakunnassa ja se toimitetaan tiedoksi Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Valvontasuunnitelma hyväksytään monivuotisena (2020 - 2024), mutta se tarkistetaan kuitenkin vuosittain. Valvontasuunnitelma ja sen päivitykset liitetään hyväksymisen jälkeen VYHA-järjestelmään.

4.2 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja laadittu toteumaraportti viedään lautakunnan hyväksyttäväksi seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Valvonnan toteumasta tehtyä arviointia hyödynnetään valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa sekä seuraavien vuosien suunnitelmien laadinnassa. Taulukossa 1 on esitetty, mitä toteuman arviointi sisältää.

Taulukko 1. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> • kaikkien valvontasektorien valvonnan kattavuus • valtakunnallisten ja omien paikallisten painopisteiden valvonnan toteutuminen • tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	<ul style="list-style-type: none"> • toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • näytteet ja analyysit • valvontaprojekteihin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> • valvonnasta kertyneet maksutulot valvontasektoreittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen ja tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> • voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin • erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan • valvonnan tehokkuuden toteutuminen verrattuna keskusvirastojen ohjeisiin
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (esim. Avin arviointi- ja ohjauskäynnit)	<ul style="list-style-type: none"> • hyvät käytännöt, poikkeamat, kehittämiskohteet ja korjaavat toimenpiteet

Eläinlääkintähuollon osalta tilastoidaan vuosittain myös eläinlääkäripalvelujen käyttöä. Raporttiin kerätään tiedot sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien sekä pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka- ja päivystysaikoina. Nämä liitetään valvontasuunnitelman arviointiin ja toimitetaan aluehallintovirastolle kerran vuodessa.

Myös talousarvion seurannan ja kuntien välisen laskutuksen yhteydessä kerätään tietoa kunnaneläinlääkärien tekemien sairaskäyntien sekä hoidettujen potilaiden määrästä vuosittain. Valvontaeläinlääkärien tekemien eläinsuojelu- ja eläntautilain mukaisien tarkastuskäyntien määrää seurataan muun ympäristöterveydenhuollon suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä.

Lautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteuma toimitetaan VYHAN kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Lisäksi valvontasuunnitelman toteutumista seurataan toteutuneiden suunnitelmallisten tarkastusten määrän osalta sektorikohtaisesti kolmannesvuosittain ja tällöin havaittuihin ongelmiin reagoidaan mahdollisuuksien mukaan. Seuranta raportoidaan lautakunnalle.

5 Valvonnan toimialat

5.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikeketjun viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että toimijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia. Valvontaa toteutetaan myös kaupan hyvien käytäntöjen varmistamiseksi ja kuluttajien etujen suojaamiseksi. Hyvin toimiva viranomaisvalvonta auttaa toimijoita toimimaan oikein ja vahvistaa toimijoiden kilpailukykyä. Viranomaisvalvontaa ohjaavat lainsäädäntö sekä erityiset kansalliset tavoitteet ja painopisteet. Viranomaisvalvontaa on toteutettava kaikkien toimijoiden osalta säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Viranomaisvalvonnalla tarkoitetaan tarkastustoiminnan lisäksi myös muita lainsäädännön noudattamiseen tähtäviä valvontaviranomaisen toimenpiteitä, esim. neuvontaa, terveyshaittojen ennaltaehkäisyä ja näytteenottoa. Yhteistyö ja avoin vuoropuhelu toimijoiden ja eri viranomaisten välillä edistää valvonnan vaikuttavuutta merkittävästi.

Elintarvikeketjun ja sen valvonnan toimintaympäristö on voimakkaassa murroksessa. Mm. ilmastonmuutos, politiikkamuutokset ja nopea teknologinen kehitys ovat muutostekijöitä, jotka vaikuttavat kuluttajiin, yrityksiin ja edelleen viranomaistoimintaan. Viranomaistoiminnan osalta on huomiota kiinnitetty erityisesti kriisivalmiuteen ja petosten torjuntaan, nk. monialatapausten valvonnallisesti tehokkaaseen hoitamiseen, uudenlaisten tuotantomuotojen ja -tapojen nopeaan kehittymiseen, riskinhallinnan uusiin haasteisiin (esim. etämyynti, ylikansalliset toimijat, ketjuyritykset) sekä asiantuntijuuteen ja asiantuntijana viestimiseen nk. kokemusasiantuntijuuden voimistuessa. Valvontasuunnitelmakaudella on odotettavissa useita merkittäviä lainsäädännön muutoksia, mm. EU:n valvonta-asetuksen muutos ja kansallisen elintarvikelain kokonaisuudistus.

Vastuu elintarvikkeiden turvallisuudesta on toimijoilla, joilla on velvoite seurata toimintaansa ja tuotteitaan omavalvonnassaan. Viranomaisen suorittama valvonta on riskiperusteista. Valvontaviranomainen tekee elintarvikelain nojalla valvonnan edellyttämiä tarkastuksia paikkoihin, joissa harjoitetaan elintarvikelaissa tarkoitettua toimintaa tai joissa säilytetään elintarvikelain noudattamisen valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Tarkastuksen yhteydessä valvontaviranomainen voi antaa määräyksiä tai kieltoja tai ryhtyä muihin elintarvikelain mukaisiin pakkotoimiin. Valvontaviranomainen voi ottaa elintarvikelain 50 §:n nojalla edellä mainituista paikoista korvauksetta valvontaa varten tarvittavia näytteitä.

5.1.1 Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet

Elintarvikevalvonnan valtakunnallinen valvontaohjelma on muista valvontaohjelmista poiketen ainoastaan täydennetty vuodelle 2020. Vuodesta 2021 VASU laaditaan monivuotisena.

Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmä on nimennyt valvonnan erityisiksi kehittämiskohteiksi seuraavat:

- Tietojärjestelmät tulee saattaa kuntoon digitalisaation mahdollisimman tehokkaaksi hyödyntämiseksi
- Valvonnan toimeenpanon tehostamisen eli valvontasuunnitelmien toteutumistasojen parantamisen
- Kriisivalmiuden ylläpidon ja rikollisen toiminnan torjumisen kehittämisen

Ympäristötoimi käyttää aktiivisesti käytössään olevia tietojärjestelmiä ja pyrkii edesauttamaan keskusvirastoja tietojärjestelmien kehittämistyössä. Tietojärjestelmien kuntoon saattamisessa valtionhallinnolla ja keskusviranomaisella on merkittävä rooli.

Ympäristötoimi uudistaa valmiussuunnitelmaansa suunnitelmakauden alkupuolella ja ylläpitää/kehittää suunnitelmaa jatkuvasti. Viranhaltijat koulutautuvat lainsäädännön muuttuessa ja ympäristötoimi osallistuu aktiivisesti Ruokaviraston kanssa yhteistyössä tehtävään valvontaan.

VASUssa on esitetty toimenpiteitä elintarviketurvallisuudelle vain vuodelle 2020. Painopistealueiden valvonnan toteutusta suunnitellaan tarkemmin vuosittain päivitettävässä suunnitelman osassa (liite 4 a).

5.1.2 Kohdetyypit

Lähes kaikki elintarvikevalvonnan kohdetyypit ovat säännöllisen, suunnitelmallisen valvonnan piirissä. Valvontakohteet tekevät Imatran seudun ympäristötoimeen elintarvikelain mukaisen hakemuksen, ilmoituksen, alkutuotannon ilmoituksen tai tiedottavat toiminnastaan valvontaluokalla. Tällöin valvontakohteet tulevat elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Elintarvikelain mukaista ilmoitusta ei tarvitse lain mukaan tehdä, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä ja elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta, toimijana on yksityinen henkilö tai toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena. Nämä toiminnot eivät ole suunnitelmallisen valvonnan piirissä, mutta mikäli ko. kohteessa on syytä epäillä terveysvaaraa, voidaan sinnekin kohdistaa tarkastus ja tarvittaessa nostaa ko. kohde suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

5.1.3 Riskinarviointi ja valvontakohteiden tarkastustiheys

Elintarvikevalvonnan osalta riskinarviointi on suoritettu Ruokaviraston riskinarviointiohjeen perusteella ja valvontakohteiden tarkastustiheys on suunniteltu tämän ohjeistuksen mukaisesti. Riskinarviointi ja sen perusteella suunniteltu tarkastustiheys on tehty valvontakohteittain. Liitteessä 4b on nähtävissä kohderyhmäkohtaiset keskimääräiset tarkastustiheydet ja suunnitellut tarkastusmäärät/kohderyhmä/vuosi.

5.1.4 Tarkastus

Tarkastukseen kuuluu tarkastuksen valmistelu, tarkastus, tarkastusraportin laadinta ja tietojen kirjaaminen VATlin. Tarkastukset suoritetaan enimmäkseen virka-aikaan, kun kohteessa on toimintaa. Tarvittaessa tarkastuksia tehdään iltaisin ja viikonloppuisin. Tarkastuskäynnistä ei pääsääntöisesti ilmoiteta toimijalle etukäteen.

Valvontakäynneillä käytetään erilaisia valvontamenetelmiä tai -tekniikoita, kuten seuranta, tarkkailu, todentaminen, tarkastaminen ja näytteenotto. Tarkastus voi myös sisältää esimerkiksi toimistolla tapahtuvia asiakirjatarkastuksia tai toimijan /työntekijöiden haastatteluja. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa ja tämä kirjataan tarkastusraporttiin. Määräajan jälkeen suoritetaan maksullinen uusintatarkastus. Elintarvikelainsäädännön mukaisesti hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhdytään, jos elintarvikealan yrittäjä ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten täyttämiseksi.

Elintarvikevalvontaa suoritetaan Oiva-järjestelmän mukaisesti. Tarkastuksen sisältö määräytyy ns. Oiva-riveillä. Osa Oiva-riveistä tarkastetaan jokaisella tarkastuskerralla ja osa harvemmin erillisen suunnitelman mukaisesti. Kunkin valvontakohteen osalta kaikki rivit tulee tarkastaa kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa. Joidenkin rivien tarkastustulokset eivät näy julkisella OIVA-raportilla. Tällaisia ovat mm. sivutuotesäädösten ja kaupanormisäädösten mukaiset asiat sekä vientivalvontaan liittyvät rivit, joilla valvotaan mm. vientivaltioiden asettamien vaatimusten toteutumista. Tarkastuksen sisältö on kuvattu pääpiirteittäin vuosittain päivitettävässä liitteessä 4 c.

Vuoden aikana aloittavat uudet kohteet otetaan suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja niihin tehdään riskinarvioinnin perusteella määräytyvän ajan sisään ensimmäinen tarkastus. Ensimmäinen tarkastus ja sen jälkeen mahdollisesti tehtävät tarkastukset ovat osa suunnitelmallista valvontaa ja maksullisia.

Mikäli tarkastettavassa kohteessa on tarpeen, voidaan tarkastuskäynnillä tarkastaa myös muita kuin suunniteltuja Oiva-rivejä. Näin voi käydä esimerkiksi tapauksessa, jossa todetaan selkeitä, mahdollisesti terveysvaaraa aiheuttavia puutteita niiden Oiva-rivien osalta, jotka eivät kuulu kyseisen vuoden tarkastussuunnitelmaan. Tällöin näihinkin tarkastuksella luonnollisesti puututaan ja suoritetaan samalla Oiva-arviointi.

5.1.4 Näytteenotto

Vastuu elintarviketurvallisuudesta on toimijoilla ja sen vuoksi näytteenottokin on pääasiassa toimijoiden vastuulla. Omavalvontajärjestelmän toimivuutta voidaan kuitenkin todentaa viranomaisnäyttein. Näytteenoton tarpeeseen ja tutkimusten laajuuteen vaikuttavat toimijoiden omavalvontasuunnitelma, sen toimivuus ja omavalvontanäytteiden tulokset.

Näytteenottoa toteutetaan elintarvikevalvonnassa usein projektityyppisesti. Näytteenottoprojektit suunnitellaan vuosittain, suunnittelussa huomioidaan valvonnassa todetut mahdolliset ongelmakohdat esimerkiksi jonkun kohdetyypin mukaisissa valvontakohteissa ja näytteenoton tuloksia voidaan käyttää apuna valvonnan suuntaamisessa.

Suunnitelmalliseen valvontaan sisältyvää näytteenottoa selvitetään elintarvikevalvonnan toimialakohtaisessa suunnitelmassa vuosittain. Näiden näytteiden ottaminen ja tutkiminen ovat toiminnanharjoittajalle pääosin maksullisia. Näytteenottoprojektit voidaan suunnitella myös siten, että Imatran seudun ympäristötoimi maksaa näytteen analyysikulut. Kuitenkin mikäli projektinäytteen laadun todetaan analyysituloksen perusteella olevan heikentynyt, voidaan epäillä toimijan omavalvonnan toimivuuden olevan puutteellinen. Tällöin uusintänäytteen näytteenoton ja tutkimuksen maksaa toimija.

Viranomaisnäytteitä tutkitaan myös mahdollisia epidemioita selvittäessä. Nämä ruokamyrkytyspäilyn johdosta tutkittavat näytteet eivät ole maksullisia toiminnanharjoittajille.

Ruokaviraston pyynnöstä otetaan Ruokaviraston suunnitelman mukaisesti vierasainevalvontanäytteitä.

5.1.5 Elintarvikelain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta

Suunnitelman ulkopuolista valvontaa suoritetaan elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittelyssä ja muiden yhteydenottojen perusteella.

Elintarvikelain mukaista terveyshaittojen ennaltaehkäisyä on toimijoiden neuvonta ja erilaisten lausuntojen antaminen esim. rakennuslupien yhteydessä. Suunnitelman ulkopuolista valvontaa ja näytteenottoa tarvitaan esimerkiksi ruokamyrkytyspäilytilanteissa. Valituksiin ja epäilyihin liittyvä valvonta on kuitenkin yleensä priorisoitava ja tehtävä kiireellisesti.

5.2 Terveydensuojelu

Terveydensuojelun valvonnalla tarkoitetaan terveydensuojelulain nojalla tehtävää valvontaa. Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveyshaittoja voi syntyä esimerkiksi talousveden ja uimaveden laatuongelmien myötä, puutteellisen hygienian sekä sisäilmaongelmien seurauksena.

Erilaisista yhteiskunnan toiminnoista peräisin olevien ihmisten terveyteen kohdistuvien haittojen määrä ja merkitys on jatkuvasti lisääntynyt ja niitä tunnistetaan aikaisempaa enemmän. Näiden uhkien ehkäisemiseksi on kaikessa elinympäristöön liittyvässä suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioitava terveyteen vaikuttavat seikat.

5.2.1 Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana kaudelle 2020 – 2024 on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.

Taulukko 2. Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet ohjelmakaudella 2020 - 2024.

Terveydensuojelun painopisteet (2020 - 2024)

Omavalvonnan tukeminen

- Toiminnanharjoittajien tukeminen riskien tunnistamisessa, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa
- Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa,

toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa

- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

- Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä
- Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä
- Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Imatran seudun ympäristöterveydenhuollon toiminnassa huomioidaan edellä mainitut valvontaohjelmakauden painopisteet ja kehitetään toimintaa suuntaan, jolla asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Liitteessä 5 a on kerrottu paikallisista vuosittaisista painopistealueista ja niiden toteuttamisesta.

5.2.3 Kohdetyypit

Terveystensuojelun suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvat talousvettä toimittavien laitosten vedenottamot ja vedenjakelualueet, nuorten ja lasten kokoontumistilat, koulut ja oppilaitokset, julkiset majoitustilat, ihon käsittelyyn liittyvä toiminta, sosiaalihuollon järjestämien palveluiden tilat sekä liikunta ja virkistystoiminta.

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit ja kohteiden määrät ovat tarkemmin kuvattuna vuosittain päivitettävässä liitteessä 5 b.

5.2.4 Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Terveystensuojelun mukaiset suunnitelmallisen valvonnan kohteet on jaettu kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella on määritetty valvontakohdetyypin yleinen tarkastustiheys.

Imatran seudun ympäristötoimen terveystensuojelun valvontasuunnitelmassa noudatetaan pääosin valtakunnallisen valvontaohjelman riskiluokitusta ja määriteltyjä tarkastustiheyksiä. Terveystensuojelun valvonnassa on jo aiemmillä valvontaohjelmakausilla ollut käytössä riskinarviointimenettely, jossa kohdetta ja sen toimintaa on arvioitu tarkastuksien yhteydessä. Riskinarvioinnissa on huomioitu mm. toiminnan laajuus, aikaisemmat valvontatulokset sekä toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja omavalvonnan toimivuus. Täten yksittäisen valvontakohteen tarkastustiheyttä on voitu riskinarviointiin nojaten nostaa tai laskea valvontaohjelman suositustiheydestä. Tarkastustiheys on kuitenkin pienimmillään vähintään kerran viidessä vuodessa eikä sitä voi laskea alle puoleen Valviran ohjausarvosta.

Riskinarviointi on jatkuva prosessi, joten kohdekohtainen riskinarviointi päivitetään aina kohteeseen suoritettujen tarkastuksien yhteydessä ja syyt tarkastustiheyden muuttamiseen kirjataan ja perustellaan toiminnanharjoittajalle. Toiminnanharjoittajalle tulee myös kertoa mihin tarkastustiheys perustuu ja miten hän voi siihen vaikuttaa.

Tarkastustiheyden osalta on huomioitava, että riskinarviointiin perustuvaa suunnitelman mukaista säännöllistä valvontaa ei voida korvata tai lopettaa terveyshaittaepäilyn käsittelyn ajaksi. Sen sijaan epäillyn terveyshaitan johdosta valvontakohteen valvonnan riskinarviointia tulee uudelleen arvioida ja tarkastustiheyttä mahdollisesti lisätä.

Terveysturvallisuudessa on määritelty toiminnot, joista tulee tehdä terveysturvallisuudelle ilmoitus tai lupahakemus. Uusien valvontakohteiden ilmoituksen tai lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä kohteen tiedot kirjataan valvontatietojärjestelmään ja käsittelystä annetaan toiminnanharjoittajalle todistus tai päätös. Jos toiminta voi vaikuttaa haitallisesti elinympäristöön, kuullaan niitä asianosaisia, joihin vaikutukset voivat kohdistua. Ilmoituksesta annetaan tarvittaessa tieto rakennusvalvontaviranomaiselle. Majoitusliikettä koskevasta ilmoituksesta sekä mahdollisesta tarkastuskäynnistä tällaiseen huoneistoon annetaan tieto poliisille sekä alueen pelastusviranomaiselle.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta terveysturvallisuuslain 13 pykälän mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta (esim. kauneushoitola) on tehtävä ilmoitus terveysturvallisuudelle. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisilla tarkastuksilla.

Uuden toiminnan ilmoituksen tai lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä käsittelijä tekee toiminnan alustavan riskinarvioinnin, jonka perusteella ensimmäisen suunnitelmallisen tarkastuksen ajankohta määräytyy. Riskinarviointia täydennetään aina suunnitelmallisten tarkastuksien yhteydessä.

Valvontakohteen riskinarvioinnissa huomioidaan erityisesti mm.:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (jatkuva tai tilapäinen oleskelu)
- Aikaisemman valvonnan tulokset (onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty)
- Onko toiminta ilmoituksen tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan omavalvonta ja asiantuntemus sekä resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin
- Muut mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttavat tekijät

Liitteessä 5 b on kuvattu kohdetyyppikohtaisesti keskimääräinen tarkastustiheystarve sekä suunniteltujen tarkastuksien määrä.

5.2.5 Tarkastus

Terveysturvallisuuslain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Tarkastus suoritetaan pääasiassa aistinvaraisin menetelmin ja tarvittaessa voidaan tehdä mittauksia tai ottaa näytteitä. Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti toiminnanharjoittajan kanssa ennalta sovittuna aikana ja niissä hyödynnetään Valviran tarkastuslomakepohjia.

Tarvittaessa terveyshaitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi annetaan terveysturvallisuuslain nojalla ohjeita, toimenpidekehotuksia tai määräyksiä. Terveysturvallisuuslain nojalla terveysturvallisuudelle on myös oikeus lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi tehdä tai teettää tarkastuksia ja niihin liittyviä tutkimuksia. Jälkitarkastuksilla valvotaan, että valvontakäynnillä sovitut toimenpiteet ja korjaukset on suoritettu.

Moniin terveydensuojeluvalvonnan kohteisiin kohdistuu myös muiden viranomaisten suorittamaa valvontaa. Valvontatoiminnan kehittämiseksi ja viranomaisyhteistyön tehostamiseksi tehdään yhteistarkastuksia aina kun se on tarkoituksenmukaista.

Tarkastuksen sisältö valvontakohdetyypeittäin on kuvattu liitteessä 5 c.

5.2.6 Näytteenotto

Terveystuojelun sektorilla näytteenotolla ja näytteiden tutkimisella on merkittävä rooli. Osassa kohdetyyppejä (esim. talous- ja uimavesikohteet) näytteenotto on osa säännöllistä valvontaa ja näytteiden tulokset ovat lähes ainoa indikaattori ongelmista.

Vesilaitosten talousveden viranomais- ja omavalvontanäytteitä otetaan kunkin laitoksen valvontatutkimusohjelman mukaisesti (STM:n asetus 1352/2015) tai STM:n asetuksen 461/2000 mukaisissa kohteissa näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Vesilaitoksilta otetaan näiden lisäksi omavalvontanäytteitä vedenjakelualueilta ja mm. raakavesistä, laitoksilta lähtevästä vedestä, vesitorneista, yhdysvesiputkista ja yksittäisten kiinteistöjen vedestä sekä verkoston saneerauskohteista. Yksittäisten kiinteistöjen näytteet otetaan yleensä yhteydenoton perusteella.

Yleisten uimarantojen veden laatua valvotaan ottamalla näytteitä uimakauden aikana STM:n asetuksien (177/2008) ja (354/2008) mukaisesti.

Talviuintipaikkojen veden laatua valvotaan soveltaen Valviran ohjetta (6599/2009).

Uima-allasvesiä valvotaan terveydensuojelulain ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (315/2002) sekä kullekin kohteelle laaditun valvontatutkimusohjelman mukaan.

Näytteenottosuunnitelmien mukaisten näytteiden lisäksi voidaan ottaa lisänäytteitä mahdollisten terveyshaittaepäilyjen selvittämiseksi.

Vesinäytteiden ohella terveydensuojeluvalvonnan kohteista voidaan ottaa puhtausnäytteitä, sisäilman laadun arviointiin tarvittavia näytteitä, materiaalinäytteitä jne. Jotkut näistä näytteistä voivat liittyä suunnitelmalliseen valvontaan, mutta suurin osa on akuuttia valvontaa.

Terveystuojeluvalvonnan näytteet voivat olla joko valvontahenkilöstön, toiminnanharjoittajan itse tai hyväksytyt asiantuntijan jonkin velvoitteen myötä ottamia näytteitä. Talous- ja uimavesinäytteiden oton voi Valviran ohjeistuksen mukaan suorittaa myös muukin kuin terveydensuojeluviranomainen. Näytteenottajan on kuitenkin tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet ja valvontaviranomaisen on varmistettava näytteiden ottajan pätevyys. Suositeltavinta olisi, että näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi, mutta myös voimassa oleva vesityökortti, riittävä kokemus alan näytteenotosta sekä perehdytys sertifioinnin suorittaneen henkilön toimesta voidaan katsoa riittäväksi. Kunkin kohteen vastuutarkastaja varmistaa näytteenottajien pätevyyden.

Tulosten arviointi on osa näytteiden avulla tehtävää kohteen laadun arviointia. Siinä huomioidaan tulosten vaatimusten ja tavoitteiden mukaisuus. Arviointi saattaa johtaa joskus uusintänäytteisiin, jotka sisältyvät niiltä osin suunnitelmalliseen näytteenottoon. Tulosten johdosta voi tulla ilmi kohteen häiriötilanne ja siitä käynnistyy tarpeelliset viranomaistoimet.

Vuosittain päivitettävässä liitteessä 5 b on kuvattu tarkemmin valvonnan tueksi otettu suunnitelmallinen näytteenotto ja muut mahdollisesti vuosittain päivittyvät tiedot kuten käytettävät laboratoriot ja niihin liittyvät menettelyt.

5.2.7 Terveystuojelulain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta

Terveystuojelun valvonnasta suurin osa on suunnitelman ulkopuolista valvontaa. Suunnitelman ulkopuolista valvontaa on kuvattu yleisellä tasolla valvontasuunnitelman kappaleessa 3.2. Terveystuojeluun käytettävän työajan osalta merkittävimpiä näistä ei-suunnitelmallisista tehtävistä ovat mm. seuraavat:

- Yhteydenottojen perusteella tehtävä valvonta sekä ilmoitusten ja hakemuksien käsittely. Erityisesti sisäilmaan liittyvät ongelmat vievät runsaasti työaikaa. Valvontakohteisiin liittyy myös muita yhteydenottoja joiden perusteella voi olla syytä epäillä terveystuoa.
- Muille viranomaisille annettavat lausunnot ja sidosryhmäyhteistyö. Ympäristöstä aiheutuvia terveystuoa arvioidaan lausunnoissa, joita annetaan esim. kaavoitukseen, ympäristölupiin sekä erilaisiin rakennushankkeisiin liittyen. Samoin sidosryhmien kanssa käytävissä neuvotteluissa edistetään elinympäristön terveellisyttä ja toimitaan terveystuoluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana.
- Häiriötilanteisiin varautuminen ja toimenpiteet häiriötilanteissa. Häiriötilanteiden harjoittelu, suunnitelmien ylläpito ja niiden yhteensovittaminen sidosryhmien kanssa. Tarkastukset, näytteenotto, viestintä ja muut toimenpiteet häiriötilanteissa.

5.3 Tupakkalain mukainen valvonta

Tupakkalain mukaisen valvonnan toimintaympäristö on kokenut useita muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet mm. tupakkalainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Muutosten myötä täysin savuttomat tilat ja alueet ovat lisääntyneet sekä laajentuneet ja tupakkatuotteiden myynnistä on tullut luvanvaraista toimintaa. Tupakkalain valvonnan toimintaympäristön muutokset näyttävät jatkuvan myös tulevaisuudessa: tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä antoi toukokuussa 2018 mietintönsä, joka sisälsi 44 toimenpide-ehdotusta tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Onkin hyvin todennäköistä, että tupakkalakiin tehdään valvontaohjelmakauden aikana yksi tai useampia muutoksia.

Kunnan osalta toimivalta vähittäismyyntipakkausten valvontaan seuraa tupakkalain 8 §:ssä säädetystä kunnan tehtävästä valvoa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä sekä tupakkalain 31 §:ssä säädetystä vähittäismyyntipakkauksista koskevasta yleissäännöksestä. Kunta valvoo, että tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikoissa myytävien tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset ovat säännösten mukaisia. Kunta huolehtii lisäksi siitä, että vähittäismyyntiä ei jatka selvästi lainvastaisen tuotteen myyntiä kuluttajille.

Toimivalta tupakkalain alaisten tuotteiden valvontaan seuraa kunnan osalta tupakkalain 8 §:ssä säädetystä kunnan tehtävästä valvoa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä sekä tupakkalain luvuista 3 ja 4, joissa säädetään tuotteiden vaatimuksista. Kunta ei tee varsinaista tuotevalvontaa, vaan valvoo yleisellä tasolla esimerkiksi vähittäismyyntipakkauksista tehtävin havainnoin, että myynnissä olevat tuotteet täyttävät tupakkalain tuotteille säädettyt vaatimukset.

Tupakkalain 9 luvussa säädettyä markkinointikieltoa (TupL 6 ja 8 §) valvovat Valvira ja kunnat yhdessä. Työnjako määräytyy pitkälti sen mukaan, voidaanko tupakkalain vastainen markkinointitoimi estää riittävän tehokkaasti kunnan toimenpitein vai onko toiminta niin laajalle ulottuvaa, että se edellyttää valtakunnallista päätöksentekoa.

5.3.1 Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet tarpeet. Painopisteet määritellään valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa vuosille 2020 - 2024. Painopisteissä on valvontaohjelmakaudelle huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema yhtenäinen valvonta ja yhteistyö.

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2020 - 2024 painopisteet ovat:

- omavalvonnan tukeminen
- yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
- laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaohjelmassa painopisteiden valvontaa jaksotetaan seuraavan taulukon mukaisesti:

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Valvontasuunnitelman vuosittain päivitettävässä liitteessä 6 a tarkennetaan kunkin vuoden osalta valvonnan ja painopisteiden toteuttamista.

Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn eli omavalvontaan. Omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta on säädetty erikseen tupakkatuotteiden myynnin sekä tupakointilallisten ravitsemisliikkeiden osalta. Näiltä osin omavalvonta on toiminnanharjoittajalle pakollista. Valvontakohteiden riskinarvioinnin näkökulmasta toiminnanharjoittajan omavalvonnalla ja sen toimivuudella on merkittävä rooli.

Omavalvonnan toimivuuden arvioinnin osalta on perinteisesti tukeuduttu pääasiassa tarkastuksilla saatuun valvontatietoon. Omavalvonnan toimivuutta voitaisiin todentaa myös esimerkiksi toiminnanharjoittajille laaditun kyselyn avulla.

Painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia. Valvira pyrkii valvontaohjelmakaudella ohjaamaan ja tarjoamaan kunnille työkaluja painopistealueen valvontaan.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Painopisteen tavoitteena on kehittää tupakkalakia valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat sekä tupakkalain että ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumista. Tupakkalain näkökulmasta yhteistyön tavoitteena on edesauttaa tupakkalain tavoitteen toteutumista eli tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä.

Ympäristötoimen edustajat ovat mukana Etelä-Karjalan PAKKA-toimintamallin mukaisessa tarjontatyöryhmässä. Ympäristötoimen edustajat tuovat yhteistyöhön asiantuntemustaan

tupakkalain mukaisessa valvonnassa esiin tulleista asioista ja kehityssuuntauksista. PAKKA tarjontatyöryhmästä voimme saada päihteiden käytöstä ajankohtaista ja luontevaa tietoa, jonka pohjalta valvonnan voimavaroja voidaan edelleen suunnata tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Ympäristöterveydenhuolto on edustettuna myös Etelä-Karjalan alueella tehtävässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmissä.

Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin tulevat vaiheittain 20.5.2019 alkaen pakollisina ominaisuuksina turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunniste. Näiden pakkausmerkintöjen avulla pystytään varmistumaan tupakkatuotteiden aitoudesta sekä jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti. Näiden pakollisten merkintöjen tarkoituksena on ehkäistä tupakkatuotteiden laitonta kauppaa.

Vähittäismyyntipakkausten uudet pakolliset merkinnät ovat painopisteenä vuosille 2020 - 2021. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tupakkalain mukaisessa valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomiota uusiin pakollisiin merkintöihin. Vuosina 2022 - 2024 toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä toimivaltaa.

5.3.2 Kohdetyypit

Valvontasuunnitelmaan kirjataan tupakkalain mukainen säännöllinen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty.

Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointitilalliset ravintolat
- tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat
- tupakkatuotteiden tukkumyyntipaikat

5.3.3 Riskinarviointi ja kohteiden tarkastustiheys

Tupakkalain mukaisessa valvonnassa noudatetaan pääosin valtakunnallisen valvontaohjelman mukaista riskinarviointia ja tarkastustiheyttä. Kullekin valvontakohteelle on määritetty tarkastustiheys. Liitteessä 6 b olevassa taulukossa esitetään vain tarkastustiheys/valvontakohdetyypit.

Riskinarvioinnin kannalta merkittäviä tekijöitä kussakin kohteessa ovat esimerkiksi:

- Valvontahistoriasta ilmenevät toistuvat rikkomukset tai muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- Omavalvontaan liittyvät puutteet (tupakkalain alaisten tuotteiden myynti, ravintoloiden tupakointitilat)
- Tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja/tai mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vanhukset, sairaat)

Mikäli tarkastuksella todetaan puutteita, tehdään uusintatarkastus puutteiden korjauksen tarkastamiseksi.

5.3.4 Tarkastus

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisia mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Tarkastuksella käytetään VATI-valvontatietojärjestelmän tarkastuslomakepohjia. Tupakkalain toteutumisen valvontaa voidaan tehdä omina tarkastuksinaan tai samalla kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Mm. elintarvikehuoneistoihin kohdistuvan tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja markkinointia koskevia säännöksiä tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perusteltua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Valvontakohtetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävään aikaan on huomioitu tarkastuksen tarkoitus, valmistelu, sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastuksen sisältö valvontakohtetyypeittäin ja tarkastukseen kuluvan ajan arviointi on tarkemmin määritelty liitteissä 6 b ja c.

5.3.5 Valvonnassa käytettävät menetelmät

Tupakointikieltoja tai -rajoituksia koskevilla tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Savun tai höyryn kulkeutumista voidaan lisäksi selvittää merkkiainetutkimuksella tai muulla soveltuvalla menetelmällä. Aistinvarainen arviointi tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa on suositeltavin menetelmä savun tai höyryn havainnointiin, sillä nykyiset mittausmenetelmät niiden havaitsemiseksi ovat rajalliset.

Näytteenotto on mahdollista, mutta ei tavallista. Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto sekä näytteiden tutkiminen arvioidaan tapauskohtaisesti valvontakohteiden yhteydessä. Lisäksi Valvira saattaa tehdä näytteenottopyyntöjä kunnalle yksittäistapauksissa, näihin liittyvistä käytännön järjestelyistä sovitaan tapauskohtaisesti.

5.3.6 Tupakkalain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi ympäristötoimi tekee myös muuta tehtävänänsä olevaa tupakkalain tarkoittamaa valvontaa. Usein suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä usein niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta.

Suunnitelman ulkopuolista valvontaa ovat esimerkiksi:

- valitukset tai ilmiannot, jotka koskevat mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, markkinointi-, esilläpito- tai tupakointikieltojen rikkomista
- vähittäismyyntilupahakemusten käsittely
- asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely
- toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana

5.4 Lääkelain mukainen valvonta

Lääkelain mukaista valvontaa eli nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkojen valvontaa toteutetaan lääkelain mukaisten hakemusten johdosta tehtävillä päätöksillä ja yhteydenottojen perusteella. Valvonnan yhteydessä tarkastetaan, että myyntiolosuhteet vastaavat myyntiluvassa mainittuja olosuhteita.

Suunnitelmallisen valvonnan vaatimus ei koske lääkelain mukaista valvontaa.

5.5 Eläinlääkintähuollon suunnitelma

Ruokavirasto laatii monivuotisen eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO), jota päivitetään vuosittain. Ohjelman tarkoituksena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tämä kunnan suunnitelma on laadittu valtakunnallisen ohjelman mukaan.

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamisesta ja eläinsuojelua koskevista kunnaneläinlääkärin suorittamista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista. Aluehallintovirasto vastaa alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Kunnat järjestävät merkittävän osan eläinlääkäripalveluista kuten eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokauden aikoina. Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinhuollossa. Osana peruseläinlääkäripalveluja kunnat järjestävät tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut täydentävät palvelutarjontaa etenkin pieneläinten ja hevosten osalta. Myös kunnat voivat järjestää halutessaan erikoiseläinlääkäritason palveluja.

5.5.1 Eläinlääkintähuollon vuosittaiset painopistealueet

Valtakunnallisessa eläinlääkintähuollon ohjelmassa on suunniteltuna eläinlääkintähuollon vuosittaiset painopisteet ja näiden edellyttämät toimenpiteet. Suunnitelma painopistealueista ja niiden edellyttämistä toimenpiteistä on liitteenä 7 a.

5.5.2 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

5.5.2.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan on järjestettävä virka-aikana peruseläinlääkäripalvelu alueen hyötyeläimiä ja asukkaiden kotieläimiä varten. Imatran seudun ympäristötoimen toiminta-alueella voidaan olemassa olevin resurssein järjestää lain edellyttämät peruseläinlääkäripalvelut. Virka-aikaan ovat seudun eläinlääkärit hoitaneet mahdollisuuksien mukaan myös muita kuin hyötyeläimiä ja alueen kuntien asukkaiden kotieläimiä, kuten esimerkiksi kesäloma-asukkaiden lemmikkejä ja alueen talleihin majoitettuja ulkokuntalaisten hevosia. Virka-aikaan peruseläinlääkintää vaativampaa hoitoa tarvitsevia pieneläin- ja hevospotilaita on mahdollista ohjata eteenpäin alueen ja sen ulkopuolisille yksityisklinikoille, mutta näiden kanssa ei ole erillistä sopimusta virka-aikaisesta remittoinnista. Tällä hetkellä alueen yksityiset klinikat ja vastaanotot eivät pääsääntöisesti päivystä, eivätkä niiden aukioloajat ja lukumäärä ole riippuvaisia Imatran seudun ympäristötoimen toiminnasta.

Imatran seudun ympäristötoimen toiminta-alue on jaettu vastuualueisiin siten, että pohjoista aluetta (Rautjärvi ja Parikkala) hoidetaan Parikkalan eläinlääkärivastaanotolta, jossa työskentelee neljä praktikkooa, ja eteläistä aluetta Ruokolahden vastaanotolta, jossa työskentelee pääasiassa yksi praktikkoo. Imatralla ei ole juurikaan hyötyeläimiä, joten kaupungin alueella on pieneläinpraktiikassa annettu tilaa yksityiselle palvelulle.

Kunnallista palvelua, kuten kiireellistä eläinlääkäriapua, on saatavissa Ruokolahdella.

Imatran seudun ympäristötoimen praktikkoeläinlääkäreiden kesken on keskusteltu suuntautumismahdollisuuksista ja työnjaosta. Sitä on jonkin verran toteutunut pääasiassa eläinlääkäreiden kiinnostuksen perusteella. Esimerkiksi Parikkalan vastaanotolla yksi eläinlääkäri on suurimmalta osin keskittynyt nautojen terveydenhuoltoon. Tällä hetkellä työnjako alueen kunnissa on kuitenkin lähinnä maantieteellinen.

Imatran seudun ympäristötoimen praktikkoeläinlääkärit vastaavat asiakkaiden puheluihin virka-aikaan työtehtävien niin salliessa. Pohjoisosassa puhelut pyritään ohjaamaan vastaanottoavustajalle, joka edelleen ohjaa ne tarvittaessa eläinlääkärille. Jokaisella eläinlääkärillä on puhelinvastaaja, johon asiakas voi myös jättää soittopyynnön silloin, kun eläinlääkäri ei voi vastata suoraan puheluihin. Virka-aikaan eläinlääkäriajan tilaaminen ja neuvonta maksavat vain normaalin puhelunmaksun. Virka-ajan ulkopuolella puhelut päivystävälle eläinlääkärille ohjautuvat maksullisen päivystysnumeron kautta.

Omalla alueellaan eläinlääkärit priorisoivat työt kiireellisyyden perusteella. Imatran seudun ympäristötoimen toiminta-alueella sairaskäynti-, vastaanotto- ja terveydenhuoltokäyntiajat on pystytty järjestämään valtakunnallisen suunnitelman saatavuussuositusten mukaisesti.

Valtion kustannuksella hoidettavat viranomaistyöt on eriytetty v. 2011 aikana valvontaeläinlääkärille, mikä vie valvontaeläinlääkäriin työajasta 70 %. Valvontaeläinlääkäri tekee 30 %:n työajalla elintarvikelain mukaista valvontaa ja lisäksi toimii eläinlääkintähuollon esimiehenä.

5.5.2.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma. Tällaisia järjestelmiä ovat nautatiloilla tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Terveydenhuolto-ohjelmaan liittyminen on tiloille vapaaehtoista. Imatran seudun ympäristötoimen eläinlääkärit kannustavat kuitenkin vahvasti tiloja liittymään terveydenhuolto-ohjelmiin. Myös muut sidosryhmät, kuten teurastamot, meijerit ja Eläinten terveys ETT ry, tekevät työtä saadakseen tuotantotilat liittymään terveydenhuolto-ohjelmien piiriin.

Suunnitelman liitteenä 7 b on resurssitarvekartoitus, jossa on esitetty arvio alueen tilojen ja sopimusten määrästä sekä arvioitu terveydenhuoltoon tarvittavaa resurssia. Terveydenhuoltopalvelut on Imatran seudun ympäristötoimen alueella pystytty suorittamaan täysin kattavasti, eli kaikkien terveydenhuolto-ohjelmiin haluavien tilojen kanssa on tehty terveydenhuoltosopimus ja kaikki lain vaatimat terveydenhuoltoon liittyvät tilakäynnit on saatu määrääjoissa suoritettua.

5.5.2.3 Yksityinen palvelujentarjonta

Imatran seudun ympäristötoimi järjestää alueensa kaikille kotieläimille arkipäivisin vähintään peruseläinlääkäripalvelut sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina.

Alueella on yksityistä palvelujentarjontaa pieneläimille ja hevosille. Imatran seudun ympäristötoimen alueella on yksi hyvin varustettu pieneläinklinikka ja yksi yhden eläinlääkärin pieneläinvastaanotto. Lisäksi alueella toimii kaksi yksityistä eläinlääkäriä, jotka hoitavat hevosia. Imatran seudun ympäristötoimella ei ole sopimusta ko. palvelujentarjoajien kanssa. Imatran seudun ympäristötoimella ei ole tietoa yksityisten palvelujentarjoajien solmimista terveydenhuoltosopimuksista alueellaan. Yksityiset palvelujentarjoajat eivät osallistu eläinlääkäripäivystykseen.

5.5.2.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Imatran seudun ympäristötoimen eläinlääkintähuolto järjestää itse kiireellisen eläinlääkäriavun sekä virka-aikana että virka-ajan ulkopuolella. Pieneläinpäivystyksen osalta erikoishoitoa tarvitsevat potilaat ohjataan ensiavun jälkeen tarvittaessa lähimmille päivystävälle pieneläinklinikoille.

Virka-aikana kiireellinen eläinlääkäriapu järjestyy ottamalla yhteyttä alueen praktikkoeläinlääkäreihin tai Parikkalan vastaanottoon. Kaikkien eläinlääkäreiden puhelimissa sekä Parikkalan vastaanoton puhelimesta on vastaajat, joihin voi hätätilanteessa jättää viestin.

Virka-ajan ulkopuolella Imatran seudun ympäristötoimen alueella on kerrallaan yksi päivystävä eläinlääkäri. Arki-iltaisin ja öisin koko vuoron hoitaa sama praktikko, viikonloppuisin vuoro saattaa vaihtua lauantai-iltana tai muuna eläinlääkärien itse sopimana aikana. Avustava henkilökunta ei päivystä. Päivystysaikainen puhelinpalvelu on keskitetty: samaan numeroon soittamalla puhelu yhdistyy aina kulloinkin päivystysvuorossa olevalle eläinlääkärille suoraan.

Vastaanotolle kuljetettavissa olevia pieneläinpotilaita hoidetaan kulloinkin päivystysvuorossa olevan eläinlääkärin vastualueen toimipisteessä, jotka molemmat sijaitsevat päivystysalueen rajojen sisäpuolella. Osa pohjoisen pään praktikoista käyttää ajoittain Ruokolahden vastaanottoa päivystysaikaisena toimipisteinä. Suurelaimet hoidetaan niiden pitopaikoissa, jonne päivystävä ajaa paikalle.

Päivystysalue kattaa seudullisen yksikön kunnat (Imatra, Parikkala, Rautjärvi ja Ruokolahti) ja on halkaisijaltaan reilut 100 km. Päivystysalueen koko ja muoto mahdollistaa kotikäynnin hoidettavien potilaiden päivystysaikaisen avun saamisen kohtuullisessa ajassa. Nykyinen päivystysjärjestelmä takaa valtaosalle potilaista avun 6 tunnin, akuuteissa hätätapauksissa 3 h sisällä asiakkaan soitosta. Eläinlääkäri arvioi potilaiden avuntarpeen kiireellisyyden ja priorisoi heidät sen mukaan. Päivystysaikana on myös mahdollista tarvittaessa tehdä yhteistyötä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen eläinlääkintähuollon kanssa, seudullisten yksiköiden välillä ei kuitenkaan ole vielä asiasta erillistä sopimusta.

Nykyisillä resursseilla ei ole mahdollisuutta toteuttaa sisäisesti täydellistä pien- ja suurelänpotilaiden hoidon päivystysaikaista eriyttämistä. Alueen praktikkoeläinlääkärejä on liian vähän. Päivystysalueen kasvattaminen maakunnalliseksi taas tekisi ajomatkoista liian pitkiä ja ylittäisi valtakunnallisen suunnitelman etäisyysuositukset. Usean yhtäaikaisen päivystäjän maakunnallinen malli ei toimi käytännössä, jos ajaminen alueen toiseen päähän jättää toisen usean tunnin ajaksi vaille päivystäjää.

Päivystyksen ruuhkautuessa tai pieneläinpotilaiden hoidon vaatiessa erityisosaamista tai erityisvälineistöä on päivystävällä eläinlääkärillä mahdollisuus ohjata pieneläinpotilaat hoidettavaksi jollekin päivystävälle pieneläinklinikalle. Yliopistollinen eläinsairaala Helsingissä on vastaanottanut päivystysaikaisina kiirepotilaina sekä pieneläimiä että hevosia päivystävän eläinlääkärin sovittua potilaan remissiosta tapauskohtaisesti. Evidensia -ketjun pieneläinvastaanotot sekä Hämeenlinnassa että Vantaalla ovat puolestaan olleet valmiita vastaanottamaan kaikki heille lähetetyt, kiireellistä päivystyshoitoa vaativat pieneläinpotilaat. Hevosia on voitu lähettää

hoidettavaksi myös Hyvinkään hevossairaalaan. Päivystävien pieneläin – tai hevosklinikoiden kanssa ei ole päivystysaikaisesta remissiosta sopimusta.

5.5.2.5 Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Imatran kaupungilla on käytössään sähköinen palautepalvelu. Tämän järjestelmän ja suorien yhteydenottojen avulla kerätään tietoa asiakastytyvyydestä ja palvelujen tavoitettavuudesta. Suoria asiakaskyselyitä tehdään viestintäsuunnitelman mukaisesti.

Imatran seudun ympäristötoimeen saapuvat praktikkoeläinlääkäreiden toimintaa koskevat asiakasvalitukset tai korvauspyynnöt toimitetaan terveysvalvonnan johtajalle. Hän pyytää valituksesta lausunnon asianomaiselta eläinlääkäriltä ja asiantuntijalausannon valvontaeläinlääkäriltä. Tarvittaessa lausuntoa voidaan pyytää myös Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta. Lausunnon pyytämisestä päättää terveysvalvonnan johtaja valvontaeläinlääkäriä kuultuaan.

Korvausvaatimuksissa asia annetaan tarvittaessa (mikäli terveysvalvonnan johtaja ei itse asiaa ratkaise) lakiasianyksikön selvitettäväksi, kun asianomaisen eläinlääkärin, mahdollisen vahinkoarviolautakunnan ja valvontaeläinlääkärin lausunto on annettu. Valvontaeläinlääkärin toimintaa koskevasta valituksesta lausunnon antaa terveysvalvonnan johtaja. Asiassa tehdään päätös mahdollisesta korvauksen maksamisesta. Eläinlääkärin muusta toimintaa koskevasta valituksesta ja sen johdosta tehtävistä mahdollisista toimenpiteistä päättää johtosäännön ja toimintasäännön mukainen viranhaltija.

Imatran kaupungilla on vakuutukset vakuutusyhtiö IF:ssä. Vakuutusmäärä on 1 000 000 euroa henkilö- ja esinevahingoissa, 50 000 euroa taloudellisessa vahingossa. Vakuutus korvaa myös Neuvo 2020-hankkeeseen osallistuvien eläinlääkäreiden aiheuttamat esine- ja henkilövahingot toiminnanvastuun ehtojen mukaan. Lisäksi eläinlääkäreillä saattaa olla omia henkilökohtaisia vastuuvakuutuksia esim. järjestön jäsenyyden kautta tai muusta syystä.

5.5.3 Eläinten terveyden valvonta

5.5.3.1 Eläintautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Tautitapausten varhainen havaitseminen, nopeasti käynnistettävät hallintatoimet ja kustannustehokkuus toimenpiteiden valinnassa taudin torjunnan vaarantumatta sekä tarvittavan välineistön nopea saatavuus vaativat runsaasti etukäteissuunnittelua, hankintoja, sopimusten tekoa, tiedon aktiivista jakamista, toimijoiden kouluttamista ja käytännön harjoittelua. Myös muun välttämättömän eläinlääkintähuollon toimiminen ja henkilöresursointi poikkeustilanteessa suunnitellaan etukäteen.

Eläintautien vastustamisen suunnittelu ja toteutus ovat ensisijaisesti aluehallintoviraston tehtäviä. Aluehallintovirasto määrää tarvittaessa Imatran seudun virkaeläinlääkärit toimimaan eläintautitapauksissa. Tarvittaessa aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin toimimaan myös muun kunnan alueella. Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Imatran seudun ympäristötoimessa on suunnitelman laatimishetkellä kolme valmiuseläinlääkäriksi nimettyä eläinlääkäriä.

Poikkeustilanteessa tulee turvata välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito. Valmiuseläinlääkärin suorittaessa Ruokaviraston tai aluehallintoviraston määräämiä tehtäviä hoitaa hänen kiireellisiä tehtäviään sillä aikaa toinen kunnaneläinlääkäri. Imatran seudun ympäristötoimen

alueella pyritään siihen, että akuuttia praktiikkaa ja eläinsuojelua jäisi hoitamaan vähintään kaksi kunnaneläinlääkäriä.

Valmiuseläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti valmiuseläinlääkärien täydennyskoulutuksiin, ja osallistuminen mahdollistetaan sijaisjärjestelyin. Lisäksi muutkin kunnaneläinlääkärit osallistuvat mahdollisuuksien mukaan aluehallintoviraston järjestämiin eläintautivalvonnan ajankohtaisiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin.

5.5.3.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti kolmella tavalla: joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden perusteella, tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimusten yhteydessä laboratoriossa. Eläinlääkäri ammattitaidollaan arvioi, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto.

5.5.3.3 Eläintautien ilmoittaminen

Kunnaneläinlääkäri ilmoittaa vastustettavan eläintaudin epäilystä valvontaeläinlääkärille ja tapauksen kiireellisyydestä riippuen tarvittaessa suoraan myös aluehallintovirastolle. Valvontaeläinlääkäri on yhteydessä läänineläinlääkärin ja sopii tarvittavista toimenpiteistä.

Helposti leviävästä, vaarallisesta ja uudesta vakavasta eläintaudista tai sellaisen epäilystä on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista sekä Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista ilmoitetaan kuukausiyhteenvedossa.

Sellaisista eläintaudeista, joista voi olla vaaraa ihmisen terveydelle, valvontaeläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri ilmoittaa terveysvalvonnan johtajalle. Tämän jälkeen terveysvalvonnan johtaja, valvontaeläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri ilmoittaa asiasta terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

5.5.3.4 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvonnan vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta.

Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveysluokituksesta. Pitopaikkojen on erikseen liityttävä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella.

Imatran seudun ympäristötoimi suorittaa pitopaikkojen terveysluokitukseen liittyvät tilakäynnit. Lakisääteisten ohjelmien osalta (muninta- ja kasvatuskanalat) eläinlääkärit ottavat yhteyttä tiloihin, jotka eivät oma-aloitteisesti noudata lain säädöksiä. Tarvittaessa asiasta ilmoitetaan aluehallintovirastoon ja Imatran seudun ympäristötoimen elintarvikevalvontaan.

5.5.3.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto tehdään pääosin riskiperusteisesti. Ruokavirasto toimittaa aluehallintovirastolle vuosittain erillisen ohjeen kyseisen vuoden tarkastuksista ja näytteenotoista. Aluehallintovirasto huomioi paikalliset olosuhteet toimenpiteissä. Imatran seudun ympäristötoimen kunnaneläinlääkäri tekee tarkastukset ja suorittaa näytteenoton aluehallintoviraston määräämällä tavalla.

Tarkastuksen tarkoitus on havainnoida eläimiä ja etsiä tarttuvien kala- ja raputautien oireita. Tarkastukseen kuuluu olennaisesti kirjanpitoon ja laitoksen omavalvonnan kuvaukseen perehtyminen.

5.5.3.6 Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain eläintauteihin liittyvien seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaisesti. Aluehallintovirasto määrää kunnan virkaeläinlääkärit tarvittaessa näytteenottoon. Näytteenottamisen järjestämisestä vastaa pääasiassa valvontaeläinlääkäri. Imatran seudun ympäristötoimen virkaeläinlääkärit toimivat mahdollisten aluehallintoviraston määräysten mukaisesti asiassa.

Imatran seudun ympäristötoimen virkaeläinlääkärit valvovat tarvittaessa karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioiden keräysryhmiä, alkioiden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittavat niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimuksia sekä hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan.

5.5.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

5.5.4.1 Sisämarkkinakauppa

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita, on haettava rekisteröintiä tai tuontilupaa Ruokavirastosta.

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja määrää tarvittaessa kunnaneläinlääkäriä tai valvontaeläinlääkäriä tarkastamaan saapuvat erät. Kunnaneläinlääkäri voi seurata saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tarkastaa eriä myös itse ilman aluehallintoviraston kehoitusta ja ryhtyä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan laittomia tuonteja.

Mikäli saapuva erä ei täytä tuonnin ehtoja, yhteistyössä aluehallintoviraston kanssa päätetään toimenpiteet, esimerkiksi tuote-erän tai eläimen palauttamisen lähtömaahan tai määräämisen lopetettavaksi tai hävitettäväksi.

Laittomasti EU:n alueelta maahantuotujen lemmikkieläinten tai hevosten kohdalla kunnaneläinlääkäri tekee eläimelle Ruokaviraston ohjeiden mukaisen tarkastuksen. Tarkastuksista ja niiden tuloksista kunnaneläinlääkäri toimittaa tiedon aluehallintovirastoon.

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista. Poikkeuksena ovat erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri.

Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES - järjestelmässä.

5.5.4.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja ja käytettävä eläinlääkintätodistusta, joka sisältää sopimuksessa todistukseen merkittäväksi sovitut tiedot. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintätodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta ja tämän jälkeen Ruokavirasto laatii eläinlääkintätodistuksen mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä myös kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Turvapaperille laaditut eläinlääkintätodistukset on tilattava Ruokavirastosta. Vain virkaeläinlääkäri voi laatia ja tilata vientitodistuksia.

5.5.4.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta

Kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen kautta, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Tämä koskee esimerkiksi Venäjältä tuotavia hevosia ja tiettyjä kanavoituja sivutuotteita. Imatran seudun ympäristötoimen alueella toimenpiteitä voivat aiheuttaa myös Venäjältä tulleet kulkukoirat ja epäillyt laittomat lemmikkituonnit.

Läänineläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista eläintautiriskin takia määräpaikassa tarvittaessa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES-ohjelman välityksellä. Läänineläinlääkäri tiedottaa paikalliselle kunnaneläinlääkärille tarvittavista toimenpiteistä. Jos eläimellä on tarttuvien tautien oireita, aluehallintovirasto arvioi, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily.

Epäiltäessä laitonta tuontia tulee kunnaneläinlääkärin tehdä eläimelle eläintautilain mukainen tarkastus. Tarkastuspöytäkirja tulee toimittaa Ruokavirastoon. Hallintopäätökset EU:n ulkopuolelta tapahtuvan lemmikkien laittoman tuonnin osalta tekee Ruokavirasto, joka voi määrätä eläimen lopetettavaksi, asetettavaksi karanteeniin tai palautettavaksi.

5.5.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa eläinsuojelutarkastuksilla. Tarkastuksella kerrotaan asianosaiselle tarkastuksen tavoite, kuvaillaan tarkastuksen kulku sekä mahdolliset jatko-toimenpiteet. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelulakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä on rikottu, annetaan omistajalle/ eläimen haltijalle eläinsuojelulain mukainen määräys.

Eläinsuojelutarkastukset suoritetaan pääsääntöisesti etukäteen ilmoittamatta. Viranhaltijalla on oikeus tarkastuksen suorittamiseen myös kotirauhan piirissä olevissa tiloissa, mikäli viranhaltijalla on syytä epäillä eläinsuojelulakia tai sen nojalla annettuja säädöksiä rikotun. Havaittaessa eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä valvontaeläinlääkäri antaa eläinsuojelulain 42 §:n mukaisen kiellon tai määräyksen ja mahdollisen määräajan. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, voi eläinlääkäri 42 §:n säädöksistä poiketen ryhtyä välittömiin 44 §:n mukaisiin kiiretoimiin.

Tarkastuskäynti uusitaan määräajan jälkeen ja tarkastetaan, että annettuja määräyksiä on noudatettu määräajassa. Jos on syytä epäillä, että eläinsuojelulakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä on rikottu, valvontaviranomainen tekee poliisille eläinsuojelulain 63 §:n mukaisen ilmoituksen.

Imatran seudun ympäristötoimen toiminta-alueella eläinsuojelulain sekä sen nojalla annettujen säädösten valvontaa hoitaa pääosin valvontaeläinlääkäri. Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on myös oikeus suorittaa eläinsuojelulain valvontaa, samoin kuin kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla.

5.5.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, eläinsuojeluviranomaisella on oikeus eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläintä pidetään sekä oikeus ottaa korvauksetta tarvittavia näytteitä. Tarkastuskäynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja niiden pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo tai tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito.

Imatran seudun ympäristötoimen alueella käsitellään eläinsuojelulain mukaisia ilmoituksia eläinsuojelulain vastaisesta toiminnasta vuosittain noin 120 kpl. Vaikeimpien eläinsuojelutehtävien osalta valvontaeläinlääkäri voi pyytää apua tarkastukseen ja päätöksentekoon läänineläinlääkäriltä. Kunta voi pyytää apua aluehallintovirastolta esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Kunta voi pyytää apua aluehallintovirastolta myös esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

5.5.5.2 Luvan – ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää aluehallintovirastolle eläinsuojelulain tarkoitetun luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä. Tällaisia paikkoja ovat esim. sirkukset, eläintarhat tai näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit tai ravi - tai ratsastustallit. Myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin saadaan tehdä tarkastuksia ilman epäilyä. Aluehallintovirasto ilmoittaa kunnille näiden alueella sijaitsevat luvan- ja ilmoituksenvaraiset kohteet sekä toiminnassa tapahtuneet muutokset.

Tavoitteena on tarkastaa ilmoituksenvaraiset kohteet 2-3 vuoden välein kohteiden riskiarvio huomioon ottaen. Jos kohteen tarkastuksilla esimerkiksi ilmenee toistuvasti puutteita eläinsuojelulain noudattamisessa, kohteen tarkastustiheyttä kasvatetaan. Imatran seudun ympäristötoimen alueella olevat luvan- ja ilmoituksenvaraisten kohteiden määrät löytyvät liitteestä 7 b.

5.5.5.3 Eläinkuljetukset

Aluehallintovirasto huolehtii eläinkuljetuslainsäädännön täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta toimialueellaan. Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, myös poliisilla ja kunnaneläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa myös kuljetuskalusto.

5.5.5.6 Teurastamot

Parikkalassa toimivat kunnaneläinlääkärit toimivat Ruokaviraston palkkaamina tarkastuseläinlääkäreinä paikallisessa pienteurastamossa. Tarkastuseläinlääkäri on vastuussa

teurastamojen eläinsuojeluvalvonnasta. Lisäksi jos tarkastuseläinlääkäri epäilee, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, hänen on ilmoitettava asiasta sen alueen aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee.

5.5.6 Eläimistä saatavien sivutuotteiden valvonta

Ruokavirasto laatii vuosittain valtakunnallisen valvontasuunnitelman sivutuotevalvonnan järjestämiseksi. Aluehallintovirasto ohjaa suunnitelman toteuttamista alueellaan. Imatran seudun ympäristötoimi valvoo hyväksytyjä ja rekisteröityjä laitoksia ja toimijoita Ruokaviraston tekemän valvontasuunnitelman mukaisesti.

Sivutuotteita käytävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti.

5.5.6.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Kunnaneläinlääkärit valvovat toimijoita, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin, kuten luonnonvaraisten eläimien ruokintaan eli haaskatoimintaan.

Haaskatoimintaa aloitettaessa on toiminnan aloituksesta tehtävä ilmoitus paikalliselle kunnaneläinlääkärille. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin, joka on osa Ruokaviraston ylläpitämää eläintenpitäjärekisteriä. Toimija voi tehdä aloitusilmoituksen rekisteriin myös itse sähköisesti. Rekisteröinti on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista. Haaskapaikan pitäjän on ilmoitettava kunnaneläinlääkärille kuukausittain haaskalle viedyt sivutuotteet.

Kunnaneläinlääkärit valvovat toimintaa Ruokaviraston vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti. Lisäksi kunnaneläinlääkärit voivat tehdä haaskapaikoille tarkastuksia saatujen ilmoitusten ja ilmiantojen perusteella. Mikäli haaskaksi aiottua ainesta ei voida sallia käytettävän tautivaaran tai muun syyn perusteella, kunnaneläinlääkäri kieltää tällaisen aineksen käytön sekä valvoo tarkastuskäynnein, että kieltä noudatetaan.

Kunnaneläinlääkärit raportoivat aluehallintovirastolle haaskoille vietyjen sivutuotteiden määrät läänineläinlääkäreiden antamien ohjeiden mukaisesti.

5.5.6.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Imatran seudun ympäristötoimen alue on nautojen, lampaiden, vuohien ja biisonien osalta keräilyaluetta ja sikojen ja siipikarjan osalta syrjäistä aluetta. Syrjäisellä alueella sikojen ja siipikarjan raatojen hautaaminen on sallittua. Hautaamisen tulee tapahtua Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Hautaamisesta ei tarvitse tehdä ilmoitusta kunnaneläinlääkärille, mutta hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa. Keräilyalueella tuottajien pitää toimittaa kaiken ikäiset edellä mainitut eläimet sivutuote-asetuksen mukaiseen luokan 1 käsittelylaitokseen hävitettäväksi.

Valvontaeläinlääkäri seuraa maataloilla tapahtuvaa sivutuotteiden mahdollista hävittämistä muun valvonnan yhteydessä sekä vastaanotettujen tietojen tai mahdollisten epäilyjen perusteella.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTAA OHJAAVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Elintarvikevalvonnan lainsäädäntöä

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Valvonta-asetus (EU) 625/2017
- Valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (420/2011)
- Alkutuotantoasetus (1368/2011)
- Elintarvikehygienia-asetus (EY) 852/2004
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) 853/2004
- Ensisaapumisasetus (118/2006)
- Lihantarkastusasetus (590/2014)
- Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011)
- Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (EY) 178/2002
- Valtioneuvoston asetus elintarvikelain, rehulain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevistä laboratorioista (152/2015)
- Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)
- Valtioneuvoston asetus eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista (1258/2011)
- MMM:n asetus laitosten elintarvikehygieniasta (Laitosasetus) (795/2014)
- MMM:n asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (Elintarvikehuoneistoasetus) (1367/2011)
- Mikrobikriteeriasetus (2073/2005)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille
- Asetus elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista (EY) N:o 1935/2004

Terveydensuojelun lainsäädäntöä

- Terveydensuojelulaki (763/1994)
- Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- STM asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta (405/2009)
- Talousveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
 - STM asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
 - STM asetus(401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
 - Allasvedet
 - STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
 - Uimarantavedet
 - STM:n asetus 354/2008 pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta, muutos (710/2014)
 - STM:n asetus 177/2008 yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (711/2014)

Tupakkavalvonnan lainsäädäntöä

- Tupakkalaki (549/2016)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä (593/2016)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus tupakkatuotteita ja vastaavia tuotteita koskevista standardeista ja ilmoituksista (592/2016)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkausten varoitusmerkinnöistä (591/2016)
- EU:n parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/40/EU, tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä sekä direktiivin 2001/37/EY kumoamisesta
- Valtioneuvoston asetus tupakointiloista ja tupakointikiellon hakemisesta asuntoyhteisöön (601/2016)
- EU:n mainontadirektiivi 2003/33/EY

Eläinlääkintähuoltoon liittyvää lainsäädäntöä

- Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta (1031/2009)
- Eläinsuojelulaki (247/1996)
- Eläintautilaki (441/2013)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus vastustettavista eläintaudeista ja niiden luokittelusta (843/2013)
- Valtioneuvoston asetus eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä (838/2013)
- Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysnäkökohdista sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus) (EY) N:o 1069/2009
- Sivutuotelaki (517/2015)
- Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010)
- Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014)

Muuta sovellettavaa lainsäädäntöä

- Hallintolaki (434/2003)
- Kuntalaki (410/2015)
- Lääkelaki (395/1987)
- Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006)
- Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (78/2011)
- Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009)
- Julkisuuslaki (621/1999)
- Laki kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003)
- Säteilylaki (859/2018)

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON HENKILÖSTÖ

Nimi	Virkanimike	Muuta
Jorma Korttinen	vt. terveysvalvonnan johtaja	ympäristöterveydenhuollon johtaminen ja terveydensuojelun valvonta
Antikainen Anni	ympäristöinsinööri	terveydensuojelun valvonta
Hallikainen Katariina	ympäristöinsinööri	valvonnan suunnittelu ja laadunhallinta (osa-aikainen)
Kainulainen Armi	ympäristöinsinööri	terveydensuojelun valvonta vt. terveysvalvonnan johtajan sijainen
Kosonen Ilkka	ympäristöinsinööri	elintarvike- ja tupakkavalvonta, terveydensuojelu
Päätaalo Tiina	ympäristöinsinööri	elintarvike- ja tupakkavalvonta
Suomalainen Marcella	ympäristöinsinööri	terveydensuojelun valvonta (virkavapaalla)
Satomaa Juha-Pekka	vs. ympäristöinsinööri	terveydensuojelun valvonta
Untila Anni-Kaisu	ympäristöinsinööri	elintarvike- ja tupakkavalvonta (osa-aikainen)
Makkonen Mika	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta
Heikkonen Heli	kaupungineläinlääkäri	Parikkalan toimipiste
Mikkola Emmi	kaupungineläinlääkäri	Parikkalan toimipiste
Pulkkinen Päivi	kaupungineläinlääkäri	Ruokolahden toimipiste
Makkonen Susanna	kaupungineläinlääkäri	Parikkalan toimipiste (virkavapaalla)
Yacoub Samir	kaupungineläinlääkäri	Parikkalan toimipiste
Valtonen Maija-Liisa	vastaanottoavustaja	Parikkalan toimipiste
Puurtinen Mirva	taloussihteeri	Tukipalvelut, yhteinen ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan kanssa
Holsti Riitta	toimistos sihteeri	Tukipalvelut, yhteinen ympäristönsuojelun kanssa

SUUNNITELMA VOIMAVAROJEN JAKAUTUMISESTA VUONNA 2020

Jaottelu ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän (VYHA) mukaan

	Suunniteltu resurssi (htv)
Terveydensuojelun valvonta	3,7
Tupakkalain valvonta	0,3
Elintarvikevalvonta	2,6
Eläinlääkäripalvelut	4,0
Eläinsuojeluvalvonta	0,7
Eläintautivalvonta	0,1
Avustava työ*	1,7
Ympäristöterveydenhuollon johtaminen	0,7
Yhteensä	13,7

htv= henkilötyövuosi, 220 henkilötyöpäivää

* tarkoitetaan mm. laskutusta, hallintoa sekä muuta avustavaa työtä. Tähän sisältyy mm. Parikkalan eläinlääkärin vastaanoton vastaanottoavustajan henkilöresurssi.

ELINTARVIKEVALVONNAN SUUNNITELMA VUODEKSI 2020

Elintarvikevalvonnan ajankohtaista vuonna 2020

Elintarvikelaki on uudistumassa vuoden 2020 alussa. Elintarvikelain noudattamisen valvonta muutetaan vastaamaan paremmin nykyistä toimintaympäristöä liittämällä eläimistä saatavien elintarvikkeiden erillinen ensisaapumispaikkavalvonta kiinteämmin osaksi muuta elintarvikevalvontaa. Toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähennetään keventämällä omavalvonnan vaatimuksia ja helpottamalla elintarvikehygieeniseen osaamiseen liittyviä käytänteitä. Laissa säädettäisiin myös uusista valvontaan liittyvistä työkaluista kuten tarkastuksen tekemisestä pääasiallisesti asumiseen käytetyissä tiloissa, mikä ennen ei ole ollut mahdollista kuin poikkeuksellisesti.

Elintarvikelakiin lisätään myös toimijan luotettavuutta koskeva säännös, joka osaltaan liittyy harmaan talouden torjuntaan. Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voivat toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä veloitteidenhoitoselvityksen toimijasta. Valvontaa voidaan tehdä esimerkiksi Ruokaviraston ohjaamana taktisen kohdevalinnan valvontahankkeena, jossa kohdistetaan valvontaa toimijoihin, joilla on runsaasti verovelkaa.

Vuonna 2019 käyttöön otetun ympäristöterveydenhuollon keskitetyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmän (VATI) käyttö vaatii edelleen resurssia kuluvan vuoden aikana. VATIn prosessien sujuvoittamista jatketaan, samoin vuoden 2020 aikana tarkastellaan asiakirjahallinnan prosesseja VATIn, MFilesin ja H-aseman välillä.

Vuoden 2020 aikana jatketaan yhdessä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen kanssa menettelytapaohjeistuksen yhtenäistämistä. Tämä tapahtuu yhteisen Laatunet-laatuajärjestelmän puitteissa mm. toiminnan auditoinnilla. Vuonna 2020 on tulossa elintarvikevalvonnan osalta uusinta OIVA-valvonnan interkalibroinnista EnviroVetin järjestämänä.

Liitteessä 4 b (kohdetyyppikohtainen valvontasuunnitelma) on huomioitu Ruokaviraston riskinarviointiohje. Kohteille on tehty kuitenkin kohdekohtainen riskinarviointi joiltain osin Ruokaviraston riskinarviointiohjeista poiketen. Kunkin kohteen tarkastustiheys voi muuttua kohdekohtaisesti vuoden mittaan, kun esim. annosmääriä tarkennetaan jne.

Uusiin valvontakohteisiin tehdään suunnitelmallinen, maksullinen ensimmäinen tarkastus ja sen jälkeen niihin kohdistetaan jatkossa suunnitelmallista valvontaa. Vastaavasti toimitaan toimijanvaihdosilmoituksen johdosta. Lisäksi valvontaa voidaan suorittaa tarpeen mukaan, esim. yhteydenottojen perusteella. Valvontatiheyttä määritettäessä riskinarvioinnissa huomioidaan kohteen toiminnan luonne ja laajuus, mahdollinen kausiluonteisuus ja kohteen valvontahistoria. Myös ns. riskiluokan 0 kohteisiin, jotka eivät ole enää muuten säännöllisen valvonnan piirissä (esim. pubit, joissa ei ole ruokatarjoilua) tehdään uusien kohteiden osalta suunnitelmalliseen valvontaan kuuluva ensimmäinen tarkastus.

Elintarvikevalvonnan painopisteet vuonna 2020

Elintarvikevalvonnan valtakunnallista valvonta-ohjelmaa VASUa on ainoastaan päivitetty vuodelle 2020, koko VASU uudistuu vuoden 2021 alusta.

VASUssa on esitetty seuraavia painopisteitä kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtäväksi vuodelle 2020:

Painopisteet 2020 (VASU)	Prosessi tai tehtäväalue (VASU)	Toimenpiteet 2020 (VASU)	Oman toiminnan kuvaus v. 2020
VASU 2021 – painopistesuunnittelu-työhön osallistuminen	Yhteiset	Painopisteiden suunnittelukokoukset ja työpajat Valvontakohteiden saattaminen valvonnan piiriin – suunnittelutyöhön osallistuminen	Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan antamalla lausuntoja, osallistumalla keskusteluun ja mahdollisesti työpajoihin ym.
Valvonnan toimenpiteiden loppuunsaattaminen	Yhteiset	AJO-käynneillä havaitut puutteet Oiva C ja D -arvosanojen toimenpiteet	AJO-käynneillä havaitut puutteet korjataan mahdollisuuksien mukaan Toimitaan lainsäädännön ja ohjeistuksen mukaisesti Laadunhallinnan auditoinneilla kiinnitetään huomiota C ja D -arvosanojen toimenpiteisiin
Valvontatulosten perusteella elintarviketurvallisuutta ja kuluttajien tiedonsaantia heikentävien asioiden painottaminen tarkastussuunnitelmassa	Kunnossapito (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3.)	Ko. Oiva-rivit tarkastetaan suunnitelman mukaisesti tarkastettavissa kohteissa muiden suunniteltujen tarkastettavien asioiden lisäksi	Painopisteenä olevat Oiva-rivit otetaan tarkastettaviin asioihin suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksilta. Ko. rivien osalta myös sovitaan keskitetysti yhtenäisiä linjauksia Ruokaviraston ohjauksen perusteella.
	Puhtaanapito (rivit 3.1. ja 3.2.)	Tueksi valvojille Ruokaviraston koulutusta	
	Markkinointi (rivi 13.3.)		
	Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvo-merkintöjen valvontaprojekti	Tulosten raportointi ja hyödyntäminen	Saatua ohjausta hyödynnetään valvonnassa
	Luonnonmukainen tuotanto	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen 2020 – 2022	Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan mikäli valtakunnallinen projekti ulottuu alueen vähittäismyyntiin
Valvontaohjelmien toteuttamiseen osallistuminen sovittu roolituksen mukaisesti	Yhteiset	Vierasainevalvonta-ohjelma ym.	Osallistutaan Ruokaviraston tekemien toimenpidepyyntöjen mukaisesti
Sähköisten työkalujen kehittäminen 2019 - 2022	Elintarvikevalvonta	VATIn jatkuva kehittäminen	Osallistutaan omalta osalta

Muutoin valvontaa toteutetaan siten, että kohdekohtaisesti arvioidaan, mitä asiakokonaisuuksia (Oiva-rivejä) milläkin kerralla tarkastetaan. Arvioinnin tekee tarkastuksen suorittava viranhaltija. Vuoden 2020 aikana suunnitellaan ja otetaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön menetelmä tarkastettujen OIVA-rivien seurantaan.

Vuoden 2020 aikana on tarkoitus toteuttaa paikallinen pintapuhtauden valvontaprojekti Oiva-tarkastusten yhteydessä. Tarkempi projektisuunnitelma tehdään vuoden 2020 alussa.

Alkutuotannon kohteiden riskinarviointia jatketaan vuonna 2020.

Elintarvikevalvonnan suunnitelmallinen näytteenotto v. 2020

Elintarvikealan laitoksista sekä leipomoista otetaan elintarvikenäytteitä 0 - 2 kertaa vuodessa/valvontakohte. Näytteet ovat osa suunnitelmallista valvontaa ja niistä tehtävät tutkimukset ovat toimijoille maksullisia.

Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan valtakunnallisiin näytteenottoprojekteihin.

Elintarvikevalvonnan suunniteltu työajan käyttö ja voimavarojen riittävyys

Elintarvikevalvonnan resurssitarve lakisääteiseen vähimmäisvalvontaan Imatran seudun ympäristötoimessa vuonna 2020 on noin 2,6 henkilötyövuotta (htv). Resurssitarve perustuu valtakunnallisen valvontaohjelman suositukseen, valtakunnallisten ja paikallisten painopisteiden valvontasuunnitelmaan sekä riskinarviointiin.

Imatran seudun ympäristöterveydenhuollossa on valvontasuunnitelman laadintahetkellä elintarvikevalvontaan käytettävissä n. 2,6 htv. Mikäli valvontatarve osoittautuu vuoden aikana suuremmaksi kuin käytettävissä oleva resurssi, niin valvontaa suunnataan korkeamman riskin valvontakohteisiin.

	Kohteiden lukumäärä	Ruokaviraston ohjeellinen tarkastustiheys/ vuosi	Oman riskinarvioinnin mukainen tarkastustiheys	Suunnitellut tarkastukset 2020 - 2024 (kpl)					Näytteenotto 2020	Muuta huomioitavaa
				2020	2021	2022	2023	2024		
Liha-alan laitokset	1	3	2	2	2	2	2	2	2	
Kala-alan laitokset	1	2	1	1	1	1	1	1	0	
Mymälät	60	0,35 ... 2	0,35 ... 2	37	29	46	22	44	0	
Tarjoilu	131	0,35 ... 1	0,35 ... 1	90	66	94	65	91	0	
Laitoskeittiöt	81	0,35 ... 2	0,35 ... 2	42	39	55	30	48	0	
Teollinen tuotanto	16	0,35 ... 1	0,35 ... 1	6	7	3	6	5	6	
Kuljetus ja varastointi	4	0,35	0,35	1	1	2	1	1	0	
Kontaktimateriaali	6	0,5 ... 1	0,5 ... 1	6	3	6	3	6	0	
Maidontuotanto	55	0,2 ... 1	0,2	17	14	24	0	0	0	Raakamaidon myynti aiheuttaa tiheämmän tarkastusvälin, näitä kohteita selvitetään kauden aikana
Kalastus ja vesiviljely	13	tarvittaessa ... 0,2	tarvittaessa ... 0,2	0					0	Tarkastussuunnitelma vuosille 2021 - 2024 tehdään myöhemmin
Puutarhaviljely	20	tarvittaessa ... 0,3	tarvittaessa ... 0,3	8					0	Tarkastussuunnitelma vuosille 2021 - 2024 tehdään myöhemmin
Munantuotanto	6	0,2	0,2	1	5	0	0	0	0	Tarkastus voidaan tehdä salmonellavalvonnan yhteydessä
Hunajantuotanto	13	tarvittaessa	tarvittaessa	0					0	Tarkastussuunnitelma vuosille 2021 - 2024 tehdään myöhemmin
Peltoviljely	63	tarvittaessa	tarvittaessa	0					0	Tarkastussuunnitelma vuosille 2021 - 2024 tehdään myöhemmin
Lihantuotanto	49	tarvittaessa	tarvittaessa	0					0	Tarkastussuunnitelma vuosille 2021 - 2024 tehdään myöhemmin
Yhteensä	519			211	167	233	130	198	8	

LABORATORIOT, JOIHIN VALVONTA TUKEUTUU

Imatran seudun ympäristötoimi tukeutuu valvonnan tarvitsemisessa laboratoriopalveluissa pääasiassa seuraaviin laboratorioihin:

Saimaan Vesi- ja ympäristötutkimus Oy, Lappeenranta

Eurofins Environment Testing Finland Oy, Lahti

MetropoliLab, Helsinki

Erikoisanalytiikkaan Imatran seudun ympäristöterveydenhuolto käyttää lisäksi mm. seuraavia laboratorioita:

Ruokavirasto

THL (terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

Tullilaboratorio

Helsingin yliopiston laboratoriot

ELINTARVIKEVALVONNAN TARKASTUKSEN SISÄLTÖ

Elintarvikehuoneistoihin ja -laitoksiin tehtävät tarkastukset ovat Oiva-tarkastuksia, joiden valvontatiedot julkaistaan Ruokaviraston ylläpitämän Oiva-järjestelmän avulla. Ne ovat valvontasuunnitelman mukaisia maksullisia tarkastuksia, jotka tehdään valvontakohteisiin pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Oivassa painotetaan valvonnan läpinäkyvyyttä, riskiperusteisuutta ja valvonnan yhdenmukaisuutta. Ao. taulukossa on kuvattu pääpiirteittäin Oiva-tarkastusten sisältö ilmoitetuissa sekä hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa.

Oiva-tarkastuksen sisältö

Ilmoitetut elintarvikehuoneistot:

- Omavalvontasuunnitelma ja sen asianmukaisuus
- Tilojen ja välineiden soveltuvuus, riittävyys ja kunnossapito
- Tilojen, pintojen ja välineiden puhtaus, jätehuolto sekä sivutuoteasiat
- Henkilökunnan toiminta ja koulutus
- Elintarvikkeiden tuotanto- tai käsittelyhygieniä ja riskinhallinta
- Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta
- Myynnin ja tarjoilun asianmukaisuus
- Allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja ristikontaminaation estäminen
- Elintarvikkeiden koostumus, lisäaineet, ravitsemuksellinen täydentäminen, muuntogeeniset ainesosat ja uuselintarvikkeet
- Elintarvikekohtaiset erityisvaatimukset, mm. ravintolisät, nimisuoja, luomutuotteiden aitous
- Elintarvikkeista annettavat tiedot, mm. pakkaus- ja ravintoarvomerkinnot, terveystiet, alkuperän ilmoittaminen
- Pakkaus- ja elintarvikekontaktimateriaalit
- Elintarvikkeiden toimitukset, kuljetukset ja niihin liittyvät vaatimukset
- Jäljitettävyys ja takaisinvedot
- Elintarvikkeiden tutkimukset ja tulosten perusteella tehdyt toimenpiteet
- Oiva-raportin esilläpito
- Kaupanpitämistä koskevat vaatimukset

Hyväksytyt elintarvikehuoneistot:

- Hyväksymisvaatimusten noudattaminen, omavalvonnan ja talousveden vaatimuksenmukaisuus
- Tilojen ja laitteiden kunnossapito
- Tilojen, pintojen ja välineiden puhtaus, jätehuolto
- Henkilökunnan toiminta ja koulutus
- Elintarvikkeiden tuotantohygieniä ja sivutuotteiden käsittelyn asianmukaisuus
- Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta
- Elintarviketuotannon erityisvaatimukset, mm. TSE-riskiaineksen käsittely ja trikiiniriskin hallinta
- Eläinten vastaanottaminen ja eläimiä koskevat tiedot
- Allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja ristikontaminaation estäminen
- Elintarvikkeiden koostumus, lisäaineet, ravitsemuksellinen täydentäminen, muuntogeeniset ainesosat ja uuselintarvikkeet
- Elintarvikekohtaiset erityisvaatimukset, mm. ravintolisät ja nimisuoja
- Elintarvikkeista annettavat tiedot, mm. pakkaus- ja ravintoarvomerkinnot, terveystiet, alkuperän ilmoittaminen
- Pakkaus- ja elintarvikekontaktimateriaalit
- Elintarvikkeiden ja sivutuotteiden toimitukset, kaupalliset asiakirjat ja niihin liittyvät vaatimukset
- Jäljitettävyys ja takaisinvedot
- Elintarviketuotannon tutkimukset ja tulosten perusteella tehdyt toimenpiteet
- Oiva-raportin esilläpito
- Kaupanpitämistä koskevat vaatimukset

Oiva-arvosanan määrittämisessä käytetään apuna Ruokaviraston laatimaa Oiva-arviointiohjeistusta hyväksytyille ja ilmoitetuille elintarvikehuoneistoille. Valvontahenkilöstö tarkastaa säännöllisesti, että käytössä on ajantasaiset arviointiohjeet. Arvosteluasteikko on seuraava:

A= oivallinen (Toiminta on vaatimusten mukaista.)

B= hyvä (Toiminnassa on pieniä epäkohtia, jotka eivät heikennä elintarvikeeturvallisuuksi eivätkä johda kuluttajaa harhaan.)

C= korjattavaa (Toiminnassa on epäkohtia, jotka heikentävät elintarvikeeturvallisuuksi tai johtavat kuluttajaa harhaan. Epäkohdat on korjattava määräajassa.)

D= huono (Toiminnassa on epäkohtia, jotka vaarantavat elintarvikeeturvallisuuksi tai johtavat kuluttajaa vakavasti harhaan tai toimija ei ole noudattanut annettuja määräyksiä. Epäkohdat on korjattava välittömästi.)

Kulloinkin tarkastettavat rivit valitaan kohteen toiminnan ja riskinarvion mukaan.

Tarkastuksen sisältö valitaan kuitenkin niin, että kaikki kohteessa tarkastettavat asiakokonaisuudet tulee käytyä läpi vähintään kerran kolmessa vuodessa. Joissain tapauksissa laajemmat tarkastukset voidaan tarvittaessa sopia etukäteen toimijan kanssa. Tästä tulee merkintä Oivan tarkastuskertomukseen.

Muut elintarvikevalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset

Kontaktimateriaalien valmistajien ja maahantuojien sekä alkutuotannon valvonnassa hyödynnetään Ruokaviraston laatimia lomakkeita ja ohjeita. Arvioinnit yms. tehdään näiden tarkastuslistojen pohjalta VATI:ssa (A, B, C, D-arvioinnit). Tarkastuslistat liitetään VATI:n tarkastuskertomukseen liitteinä.

TERVEYDENSUOJELULAIN MUKAISEN VALVONNAN SUUNNITELMA VUODEKSI 2020

Ajankohtaista terveydensuojelun valvonnassa

Vuonna 2018 voimaan tulleessa uudessa säteilylaissa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle on asetettu uusia velvoitteita. Uuden säteilylain mukaan talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista valvoo kunnan terveydensuojeluviranomainen. Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevia muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostettu palveluasuminen ja vastaanottokeskukset. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta.

Puolustusvoimat, STM ja Valvira ovat yhteistyössä linjanneet, että varuskuntien majoitustilat kuuluvat jatkossa terveydensuojelulain suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja ovat ilmoitusvelvollisia. Tämän vuoksi puolustusvoimien kasarmien kuntosaleja, saunoja ja vastaavia oheistiloja käsitellään terveydensuojelun valvonnassa samalla tavoin kuin muidenkin valvontakohteiden oheistiloja. Mikäli näistä kohteista ei ole aiemmin tehty terveydensuojelulain mukaista ilmoitusta, pyydetään se tehtäväksi.

Vuonna 2019 käyttöön otetun ympäristöterveydenhuollon keskitetyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmän (VATI) käyttö vaatii edelleen resurssia kuluvan vuoden aikana. VATIn prosessien sujuvoittamista jatketaan, samoin vuoden 2020 aikana tarkastellaan asiakirjahallinnan prosesseja VATIn, MFilesin ja H-aseman välillä.

Vuoden 2020 aikana jatketaan yhdessä Lappeenrannan seudun ympäristötoimen kanssa menettelytapaohjeistuksen yhtenäistämistä. Tämä tapahtuu yhteisen Laatunet-laaturjärjestelmän puitteissa mm. toiminnan auditoinnilla.

Terveydensuojelun valvonnan paikalliset painopisteet vuonna 2020

Toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukeminen

- Suunnitelmallisten tarkastuksien yhteydessä käydään läpi kohteen toimintaan liittyviä riskejä ja niiden hallintakeinoja. Toiminnanharjoittajille annetaan ohjausta ja neuvontaa riskinhallintaan ja omavalvonnan kehittämiseen liittyen.
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja – hallintaa sekä omavalvonnan laadunvarmistusta kehitetään yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa. Valvontatutkimusohjelmien ajantasaisuus varmistetaan.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

- Viranomaisyhteistyötä vahvistetaan ja yhteistyössä tuodaan aiempaan enemmän esille terveyshaittojen tunnistamista ja ennaltaehkäisyä. Yhteistarkastuksia eri viranomaisten kanssa tehdään aina kun se on järkevää ja mahdollista.
- Suunnitellaan menettelyt, joilla varmistetaan säännöllinen vuoropuhelu merkittävimpien yhteistyöviranomaisten suuntaan. Laaditaan viranomaisyhteistyön kehittämissuunnitelma.
- Mahdollisiin häiriötilanneharjoituksiin osallistutaan yhdessä yhteistyöviranomaisten kanssa. Harjoitusten purkutilaisuuksissa tuodaan esille valmiussuunnitelmien yhteensovittamista.
- Valmiussuunnitelmaa täydennetään lisäämällä vuosittain päivitettävä harjoittelusuunnitelma sekä ohjeistus häiriötilanteiden jälkiarviointiin.

Radonvalvonnan uudet menettelyt

- Uuden säteilylain terveydensuojeluviranomaiselle asettamat velvoitteet huomioidaan suunnitelmallisilla tarkastuksilla ja tarpeen mukaan.

Varuskuntien majoitus- ja oheistilojen valvonta

- Kasarmien terveydensuojelulain 13 pykälän mukaisten ilmoitusten käsittely ja kasarmien majoitus- ja oheistilojen sisällytetään suunnitelmalliseen valvontaan.

Terveydensuojelun suunniteltu työajan käyttö ja voimavarojen riittävyys

Terveydensuojelun valvonnan resurssitarve lakisääteiseen vähimmäisvalvontaan Imatran seudun ympäristötoimessa vuonna 2020 on n. 3,7 henkilötyövuotta (htv). Resurssitarve perustuu valtakunnallisen valvontaohjelman suosituksiin, valtakunnallisten ja paikallisten painopisteiden valvontaan sekä riskinarviointiin.

Imatran seudun ympäristöterveydenhuollossa on valvontasuunnitelman laadintahetkellä terveydensuojeluun käytettävissä n. 3,7 htv. Mikäli valvontatarve osoittautuu vuoden aikana suuremmaksi kuin käytettävissä oleva resurssi, niin valvontaa suunnataan korkeamman riskin valvontakohteisiin.

	Kohteiden lukumäärä	Valviran ohjeellinen tarkastustiheys/vuosi	Oman riskinarvioinnin mukainen tarkastustiheys	Suunnitellut tarkastukset 2020 - 2024 (kpl)					Näytteet 2020	Muuta huomioitavaa
				2020	2021	2022	2023	2024		
Talousveden toimittaminen	37			23	18	24	22	21	104	*
EU-raportoitava vedenjakelualue	2	1	1	2	2	2	2	2	27	
Muu vedenjakelualue (vedentoimitus 10 - 999 m ³ /d tai 50 - 4999 henkilölle)	19	0,5 ... 1	0,3 ... 1	15	13	14	16	14	67	
Pieni vedenjakelualue (vedentoimitus < 10 m ³ /d tai alle 50 henkilölle)	16	0,3 ... 0,5	0,2 ... 0,5	6	3	8	4	5	10	
Lasten ja nuorten kokoontumishuoneistot: kerhotilat, nuorisotilat, leirikeskukset, iltapaivakerhot, sisäleikkipuistot	21	0,25	0,25 ... 0,3	17	0	3	1	17	1	Kohteissa oleskelu pääasiassa tilapäistä ja lyhytaikaista
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	21	0,3	0,2 ... 0,3	8	4	5	6	3	0	
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	41	0,2	0,2 ... 0,3	8	8	7	13	13	5	
Kauneushoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	30	0,2 ... 0,25	0,2 ... 0,25	3	5	4	9	3	0	Osa kotirauhan piirissä olevia kohteita
Sosiaalihuollon palvelut	41			4	19	14	4	7	0	
Lasten päiväkodit, lastenkodit ja vastaavat	23	0,3	0,3	4	2	13	4	2	0	
Vanhainkodit ja vastaavat	13	0,3	0,3	0	12	1	0	0	0	
Muut sosiaalialan yksiköt	5	0,3	0,3	0	5	0	0	5	0	
Liikunta ja virkistystoiminta	45			21	27	27	30	26	210	
Yleiset uimarannat ja pienet yleiset uimarannat	16	1	1	16	16	16	16	16	50	
Yleiset altaat	5	2-1	0,5 ... 1	4	4	5	3	5	159	**
Yleiset saunat	6	0,5	0,5	0	6	0	6	0	1	
Yleinen liikuntatila	18	0,25	0,2	1	1	6	5	5	0	
Yhteensä	236			84	81	84	85	90	320	

* Vesilaitoksilta taulukon luvuissa on vedenjakelualueiden vesinäytteet ja lähtevän veden näytteet, niiltä osin kuin ne ovat viranomaisvalvontatutkimuksia. Vesilaitoksilta otetaan näiden lisäksi omavalvontanäytteitä (aiemmin käyttötarkkailu) vedenjakelualueilta ja mm. raakavesistä, laitoksilta lähtevästä vedestä, vesitorneista, yhdysvesiputkista ja yksittäisten kiinteistöjen vedestä sekä verkoston saneerauskohteista. Yksittäisten kiinteistöjen näytteet otetaan yleensä yhteydenoton perusteella.

** Uima-allaskohteiden näytteenottomäärä on arvio. Uima-altaiden näytteenottosuunnitelmat päivitetään vuosittain maaliskuun jälkeen, jolloin terveystarkkailulla on käytössään toiminnanharjoittajien keräämät edellisen vuoden raportit mm. veden laadusta ja kävijämääristä. Tällöin näytemäärät voivat muuttua ja silloin taulukko päivittyy vastaavasti.

Allasvesi- ja uimarantanäytteet otetaan laboratorion toimesta. Sopimuslaboratorion näytteenottajilla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi.

Imatran, Rautjärven ja Ruokolahden alueella ns. ison talousvesiasetuksen mukaisten talousvettä toimittavien laitosten vesinäytteet otetaan joko ympäristötoimen sopimuslaboratorion tai laitosten sopimuslaboratorion toimesta. Pienten kohteiden talousvesinäytteitä ottavat myös toiminnanharjoittajat itse, ympäristöinsinöörit ovat opastaneet heidät näytteenottoon. Tarvittaessa näytteitä ottavat myös ympäristöinsinöörit.

LABORATORIOT, JOIHIN VALVONTA TUKEUTUU

Imatran seudun ympäristötoimi tukeutuu valvonnan tarvitsemissa laboratorion palveluissa pääasiassa seuraaviin laboratorioihin:

Saimaan Vesi- ja ympäristötutkimus Oy, Lappeenranta
Eurofins Environment Testing Finland Oy, Lahti
MetropoliLab, Helsinki

Imatran Vedellä ja Rautjärven kunnalla on sopimus talousvesilaitosten valvontatutkimusohjelman mukaisten näytteiden näytteenotosta ja tutkimisesta, sopimuskuppani on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, joka käyttää normaalitilanteen laboratoriona Karkkilassa sijaitsevaa Synlab Oy:tä ja häiriötilanteissa Kymen Ympäristölaboratorio Oy:tä Kouvola.

Parikkalan kunnan vesilaitos teettää vesitutkimukset Saimaan Vesi- ja Ympäristötutkimus Oy:ssä

Ruokolahden kunnalla ja Stora Enso Oyj Kaukopään vesilaitoksella on vesilaitoksen näytteenotosta ja tutkimuksista sopimus:

Saimaan Vesi- ja ympäristötutkimus Oy, Lappeenranta

Seudun vesilaitosten (lukuun ottamatta Parikkalan kuntaa) käyttämien laboratorioden kanssa on tilaajataho tehnyt sopimuksen ja sopinut käytännöistä niin näytteenoton kuin tutkimuksien suhteen häiriötilanteissa ja virka-ajan ulkopuolisissa tarpeissa.

Erikoisanalytiikkaan Imatran seudun ympäristöterveydenhuolto käyttää lisäksi mm. seuraavia laboratorioita:

Ruokavirasto
THL (terveyden ja hyvinvoinnin laitos)
Tullilaboratorio
Helsingin yliopiston laboratoriot

TERVEYDENSUOJELUN TARKASTUKSEN SISÄLTÖ

Kaikissa terveydensuojelun suunnitelmallisissa tarkastuksissa tarkastetaan soveltuvin osin yleensä seuraavat seikat:

- Kohteen perustiedot, toiminnan laatu ja laajuus
- Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta/ilmoitusta ja tehtyä päätöstä
- Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu
- Yleinen siisteys, tilojen ja rakenteiden kunto ja ylläpito
- Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen
- Jätehuolto, tuhoeläinten torjunta ja muut mahdolliset alueen asukkaisiin kohdistuvat vaikutukset

Näiden lisäksi tarkastetaan kohdetyypin mukaan seuraavia seikkoja:

Kohdetyppi	Suunnitelmallisen tarkastuksen sisältö
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (STM A 1352/2015) EU-raportoitava vedenjakelu-alue, vedentoimitus vähintään 1000 m ³ päivässä tai vähintään 5000 henkilölle	<ul style="list-style-type: none"> • Riskinarviointi ja riskienhallinta • Laitoksen omavalvonta ja laitostoiminta: ohjeistus, tiedotus, vedenlaadun valvonta, huoltosuunnitelmat • Raakaveden hankinta • Vesilaitoksen/vedenottamoiden ja niiden lähiympäristön tarkastus • Vedenkäsittelylaitokset: käyttö ja valvonta, vedenkäsittelyprosessit, desinfiointivalmius laitoksella, häiriötilannesuunnitelmat ja varautuminen • Vesisäiliöt/vesitornit • Talousvesiverkosto: materiaalit, toiminta ja työmenetelmät, ulkopuoliset toimijat • Väliaikainen vedenjakelu
Muu vedenjakelualue, vedentoimitus 10 - 999 m ³ päivässä tai 50 - 4999 henkilölle (STM A 1352/2015)	<ul style="list-style-type: none"> • Riskinarviointi ja riskienhallinta • Laitoksen omavalvonta ja laitostoiminta: ohjeistus, tiedotus, vedenlaadun valvonta, huoltosuunnitelmat • Raakaveden hankinta • Vesilaitoksen/vedenottamoiden ja niiden lähiympäristön tarkastus • Vedenkäsittelylaitokset: käyttö ja valvonta, vedenkäsittelyprosessit, desinfiointivalmius laitoksella, häiriötilannesuunnitelmat ja varautuminen • Vesisäiliöt/vesitornit • Talousvesiverkosto: materiaalit, toiminta ja työmenetelmät, ulkopuoliset toimijat • Väliaikainen vedenjakelu
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (STM A 401/2001) Pieni vedenjakelualue, vedentoimitus < 19 m ³ /vrk tai alle 50 henkilölle	<ul style="list-style-type: none"> • Soveltaen samat kuin suuremmissa vesilaitoksissa • Toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

<p>Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot (lasten- ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta: Toimintaohjeistus, sekä huolto/hoidosuunnitelmat • Tilojen ja kalusteiden kunto sekä riittävyys: käyttökelpoisuus ja asianmukaisuus, kalusteiden ja laitteiden terveydelliset vaatimukset, käymälä- ja saunatilat • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, kosteus ja sisäilmanlaatu, melu, lämpötila, muut olosuhteet (mm. radon) • Tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus • Toiminnan hygieenisuus: Henkilökunnan toiminta • Siivous- ja siivoustilat, tekstiilihuolto • Talousveden laatu (jos oma kaivo ym.) ja kaivon kunto, lämpötilat • Jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet • Toiminnan haitat ympäristöön
<p>Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset (esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, korkeakoulu ja muu aikuiskoulutus)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ: Kohteen nykytila, omavalvonta ja sen kattavuus, siivoussuunnitelma ja laadun tarkkailu, tekstiilihuollon ohjeistus, kiinteistön huolto- /ylläpitosuunnitelmat, henkilökunnan ohjeet, sidosryhmäyhteistyö ja viestintä. • Tilojen soveltuvuus ja käytettävyys: Tilojen mitoitus, tilojen soveltuvuus, materiaalit ja käyttö • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, lämpötila, kosteus, valaistus, melu, hajut, sisäilman laatu (mm. radon), muut olosuhteet (mm. värinä) • Wc-tilat: Riittävyys, asianmukaisuus ja käytettävyys • Pesu- ja pukeutumistilat • Toiminnan hygieenisuus: Henkilökunnan toiminta • Puhtaanapito: Siivoustilat, siivousvälineet, siivouksen laatu • Tekstiili ja vaatehuolto: Tilat, hygieeninen laatu, lelujen yms. puhdistus • Varasto- ja säilytystilat: Kemikaalien käsittely ja säilytys • Jätehuolto ja vahinkoeläimet: Tilat ja toiminta • Talousvesi- ja käyttövesi: Talousveden laatu (kiinteistön omat vesilaitteet), Lämpötilat • Ulkoalueet • (Oppilaitosten tarkastukset tehdään pääasiassa monialaisina terveellinen-, turvallinen- ja hyvinvoivaoppilaitos)
<p>Majoitustoiminta, majoitushuoneistot (hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat jne.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta: Toimintaohjeistus, sekä huolto/hoidosuunnitelmat • Tilojen ja kalusteiden kunto, sekä riittävyys: käyttökelpoisuus ja asianmukaisuus, kalusteiden ja laitteiden terveydelliset vaatimukset, käymälä- ja saunatilat • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, kosteus ja sisäilmanlaatu, melu, lämpötila, muut olosuhteet (mm. radon) • Tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus • Toiminnan hygieenisuus: Henkilökunnan toiminta • Siivous- ja siivoustilat, tekstiilihuolto • Talousveden laatu (jos oma kaivo ym.) ja kaivon kunto, lämpötilat • Jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet • Toiminnan haitat ympäristöön
<p>Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset (kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta: Toimintaohjeistus sekä huolto/hoidosuunnitelmat • Tilojen ja kalusteiden kunto sekä riittävyys: Käyttökelpoisuus ja asianmukaisuus, kalusteiden ja laitteiden terveydelliset vaatimukset, käymälätilat ja saunatilat • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, kosteus ja sisäilman

ihon käsittely tai hoito, solarium)	<p>laatu (mm. radon), melu, lämpötila, muut olosuhteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilojen, pintojen, ja välineiden/laitteiden puhtaus: tilojen yleinen siisteys ja puhtaus, työvälineiden ja laitteiden puhtaus • Toiminnan hygieenisuus: henkilökunnan toiminta • Siivous ja siivoustilat: Siivousvälineet ja tilat, tekstiilihuolto • Talousvesi ja käyttövesi: talousveden laatu (jos oma kaivo ym.) ja kaivon kunto, lämpötilat • Jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet: jätevedet ja jätteet, vahinko- ja tuloeläimet • Toiminnan haitat ympäristöön
Sosiaalihuollon palvelut (lasten päiväkodit, lastenkodit, lastensuojeluyksiköt, vanhainkodit ja muut sosiaalialan yksiköt)	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta ja ennaltaehkäisevä työ: Kohteen nykytila, omavalvonta ja sen kattavuus, siivoussuunnitelma ja laadun tarkkailu, tekstiilihuollon ohjeistus, kiinteistön huolto- /ylläpitosuunnitelmat, henkilökunnan ohjeet, sidosryhmäyhteistyö ja viestintä. • Tilojen soveltuvuus ja käytettävyys: Tilojen mitoitus, tilojen soveltuvuus, materiaalit ja käyttö • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, lämpötila, kosteus, valaistus, melu, hajut, sisäilman laatu (mm. radon), muut olosuhteet (mm. ääni) • Wc-tilat: Riittävyys, asianmukaisuus ja käytettävyys • Pesu- ja pukeutumistilat • Toiminnan hygieenisuus: Henkilökunnan toiminta • Puhtaanapito: Siivoustilat, siivousvälineet, siivouksen laatu • Tekstiili ja vaatehuolto: Tilat, hygieeninen laatu, lelujen yms. puhdistus • Varasto- ja säilytystilat • Jätehuolto ja vahinkoeläimet: Tilat ja toiminta • Talousvesi- ja käyttövesi: Talousveden laatu (kiinteistön omat vesilaitteet), Lämpötilat • Ulkoalueet
Yleiset uimarannat ja pienet yleiset uimarannat	<ul style="list-style-type: none"> • Uimavesiprofiili (EU-rannat), uimaveden laatu, uimarannan toimintaympäristö, varautuminen • Uimarannan siisteys, kunto ja jätehuolto: uimarannan yleinen siisteys ja ylläpito, haittaeläimet (linnut) • Käymälä-, peseytymis- ja pukeutumistilat sekä saunatilat • Tiedottaminen yleisölle: ilmoitustaulut/ohjetaulut, tiedot ja ohjeistus, kieltomerkit
Yleiset altaat (uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas)	<ul style="list-style-type: none"> • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen, näytteenottosuunnitelma, allasveden laatu • Omavalvonta: käyttötarkkailu, huoltosuunnitelmat, häiriötilannesuunnitelma, tiedotus, ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä • Henkilökunnan toiminta ja koulutus • Puku- pesu- ja wc-tilat: hygieenisuus, käyttäjien ohjeistus • Allastilat: hygieenisuus, käyttäjien ohjeistus • Oheistilat • Siivous ja siivoustilat • Ilmanvaihto, sisäilman laatu ja radonpitoisuus
Yleiset saunat	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta: Toimintaohjeistus, sekä huolto/hoitosuunnitelmat • Tilojen ja kalusteiden kunto, sekä riittävyys: käyttökelpoisuus ja

	<p>asianmukaisuus, kalusteiden ja laitteiden terveydelliset vaatimukset, käymälätilat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, kosteus ja sisäilmanlaatu, melu, lämpötila, muut olosuhteet (mm. radon) • Tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus • Toiminnan hygieenisuus: Henkilökunnan toiminta • Siivous- ja siivoustilat, tekstiilihuolto • Talousveden laatu (jos oma kaivo ym.) ja kaivon kunto, lämpötilat • Jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet • Toiminnan haitat ympäristöön
<p>Yleiset liikuntatilat (urheiluhalli, kuntosali tai muu yleinen liikuntatila)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalvonta: Toimintaohjeistus, sekä huolto/hoidosuunnitelmat • Tilojen ja kalusteiden kunto, sekä riittävyys: käyttökelpoisuus ja asianmukaisuus, kalusteiden ja laitteiden terveydelliset vaatimukset, käymälä- ja saunatilat • Tilojen terveydelliset olosuhteet: Ilmanvaihto, kosteus ja sisäilmanlaatu, melu, lämpötila, muut olosuhteet (mm. radon) • Tilojen, pintojen ja välineiden/laitteiden puhtaus • Toiminnan hygieenisuus: Henkilökunnan toiminta • Siivous- ja siivoustilat, tekstiilihuolto • Talousveden laatu (jos oma kaivo ym.) ja kaivon kunto, lämpötilat • Jätevedet, jätteet ja vahinkoeläimet • Toiminnan haitat ympäristöön

Toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys oleskeluhuoneiston sisäilman radonpitoisuudesta.

Tarkastuksilla käytetään VATI-lomakkeita tai laadunhallintajärjestelmän lomakkeita. VATI-lomakkeissa käytetään seuraavaa arvosteluasteikkoa:

A= erinomainen (Asiat ovat kunnossa.)

B= hyvä (Toiminnanharjoittajaa/valvontakohteen edustajaa pyydetään omatoimisesti korjaamaan havaittuja epäkohtia.)

C= korjattavaa (Toiminnanharjoittajalle/valvontakohteen edustajalle annetaan korjauskehoitus ja määräaika korjaustoimenpiteiden toteuttamiseen, minkä jälkeen tehdään uusintatarkastus.)

D= huono (Asian korjaamiseksi aloitetaan hallinnolliset pakkokeinot.)

TUPAKKALAIN MUKAISEN VALVONNAN SUUNNITELMA VUODEKSI 2020

Ajankohtaista tupakkavalvonnan toimintaympäristössä

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristö on kokenut useita muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Tupakkatuotedirektiivin yhtenä tavoitteena on puuttua tupakkatuotteiden laittomaan kauppaan ottamalla käyttöön tupakkatuotteita koskevat jäljitettävyyss- ja turvaominaisuusjärjestelmät. Järjestelmien avulla voidaan vähentää lainvastaisten tupakkatuotteiden tarjontaa ja vaikuttaa samalla tupakoinnin yleisyyteen. Valvira ja kunnat valvovat tupakkatuotteiden pakkausmerkintöjä, jotka pitävät sisällään laittoman kaupan ehkäisyyn liittyviä turvaominaisuus- ja jäljitettävyyssmerkintöjä. Sekä turvaominaisuudet että jäljitettävyyssmerkinnät tulee olla savukkeiden ja kääretupakan vähittäismyyntipakkauksissa 20.5.2019 mennessä, siirtymäsäännösten myötä ko. päivämäärää ennen valmistettuja tuotteita saa kuitenkin myydä 20.5.2020 asti.

Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, voidaan terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä tarkastaa samalla tupakkalain noudattaminen. Tupakkalain valvonta näissä kohteissa ei ole kuitenkaan suunnitelmallista valvontaa eikä siitä peritä erillistä maksua. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Sekä tupakan vähittäismyyntiin että tupakointitilojen tarkastuskäynnin sisältö määräytyy Valviran tarkastuslomakkeen mukaisesti.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu viranomaisen tehtävänä oleva tupakkalain tarkoittama valvonta. Tällaisia ovat esimerkiksi valitukset ja ilmiannot, vähittäismyyntilupien käsittely, asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely sekä toimijoiden neuvonta. Suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä usein niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta.

Tupakkalain mukaisen valvonnan painopisteet vuonna 2020

Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain mukaisen valvonnan tarkastuslomakkeella (Valvira) omavalvonnan tarkastus on yhtenä tarkastettavana kohteena jokaisella tarkastuksella. Toimijan omavalvontasuunnitelma on myös vaatimus tupakan vähittäismyyntiluvan saamiselle eli omavalvontasuunnitelma tarkastetaan jokaisen vähittäismyyntilupahakemuksen kohdalla.

Valvontasuunnitelmakauden aikana tarkastuksilla keskitytään myös omavalvonnan osalta ohjaukseen ja neuvontaan riskien tunnistamisen ja hallinnan osalta. Lisäksi pyritään toimimaan Valviran painopistealueeseen kohdistuvan ohjauksen mukaisesti.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Jatketaan työskentelyä PAKKA tarjontatyöryhmässä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmissä.

Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Otsikon mukainen painopiste on valvontaohjelmakauden painopisteinä vuosina 2020 - 2021. Imatran seudun ympäristötoimessa toteutetaan painopistettä valvomalla savukkeiden ja kääretupakan pakkausmerkintöjen osalta pakkausten turvaominaisuuksia ja yksilöllisiä tunnisteita. Vuoden 2020 aikana perehdytään uusiin pakkausmerkintävaatimuksiin. Toimijoita ohjeistetaan turvaominaisuuksista ja

yksilöllisistä tunnisteista sekä muusta laittoman kaupan ehkäisyyn liittyvästä. Suurin osa tarkastuksista ajoittuu vuodelle 2021.

Tarkastukset on tarkoitus suorittaa niin, että suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä tarkastetaan kussakin tarkastettavassa kohteessa 1-3 savuke- tai kääretupakkapakkausta turvaominaisuuksien ja yksilöllisten tunnisteiden osalta.

Tupakkavalvonnan suunniteltu työajan käyttö ja voimavarojen riittävyys

Tupakkavalvonnan resurssitarve Imatran seudun ympäristötoimessa vuonna 2020 on noin 0,3 henkilötyövuotta (htv). Resurssitarve perustuu valtakunnallisen valvontaohjelman suositukseen, valtakunnallisten ja paikallisten painopisteiden valvontasuunnitelmiaan sekä riskinarviointiin.

Suunniteltu valvonta pystytään toteuttamaan.

Kohderyhmä	Kohteiden lukumäärä 2019	Valvontakäytien tarve (lkm/kohde/vuosi)	Suunnitellut tarkastukset 2020 - 2024 (kpl)					Muuta huomioitavaa
			2020	2021	2022	2023	2024	
Tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattaminen	7	0,3	0	0	7	0	0	
Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	7	0,3	0	0	7	0	0	
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	67	0,5	9	58	16	58	9	
Vähittäismyynti	67	0,5	9	58	16	58	9	
Tupakkatuotteiden tukkumyynti	0	0,5	0	0	0	0	0	
Yhteensä	74		9	58	23	58	9	

TUPAKKALAIN MUKAISEN TARKASTUKSEN SISÄLTÖ

Kohdetyyppi	Suunnitelmallisen tarkastuksen sisältö
Tupakointikiellot ja -rajoitukset (Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila)	<ul style="list-style-type: none">• Sisätilojen savuttomuus• Ulkotilojen savuttomuus• Tupakointitilan vaatimuksenmukaisuus, merkinnät, käyttö ja valvonta• Omavalvonta ja siihen liittyvät toimet• Opasteiden riittävyys ja asianmukaisuus
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito (vähittäis- ja tukkumyynti)	<ul style="list-style-type: none">• Myyntiä ja myyntilupaa koskevat asiat• Omavalvonta ja siihen liittyvät toimet• Myyntipisteen vaatimuksenmukaisuus• Tupakkatuotteiden lainmukaisuus ja niistä tehdyt ilmoitukset• Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten vaatimuksenmukaisuus• Sähkösavukkeiden ja nesteiden vähittäismyyntipakkausten vaatimuksenmukaisuus• Poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden ilmoitukset ja vähittäismyyntipakkausten vaatimuksenmukaisuus• Muiden kieltojen ja rajoitusten noudattaminen

Kohteiden tarkastuksessa käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON PAINOPISTEALUEET 2020

Valvonnan alue	Valvontasuunnitelmiin sisällytettävä valvonnan painopiste	2020		
		Ruokavirasto	AVI	Kunta
Yhteiset	AVI-kohtainen painopiste		x	x
Eläinten terveys	Yhteisesti koordinoitu eläintautivalmiusharjoitus	x	x	x
Eläinten terveys	Naudoilla, sioilla, kanoilla tai kalkkunoilla todetun salmonellan alkuperän ja levinneisyyden selvittämisen tehostaminen	x	x	x
Eläinten lääkitseminen	Eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano sekä valvontasuunnitelman toteuttaminen: eläinlääkärien valvontaa lisätään	x	x	
Sivutuotevalvonta	Tilojen sivutuotevalvonta erityisesti raatojen säilytys, keräily ja hävitys	x	x	x

Vuoden 2020 painopisteiden toimenpiteet

AVI-kohtainen painopiste

AVI valitsee viime vuosien valvontasuunnitelmien toteutumisen raportoinnin perusteella painopisteen, johon suunnataan valvontaa AVIn määrittelemällä tavalla. Tarvittaessa AVIn alueen kuntien valvontaeläinlääkärit osallistuisivat toteutukseen.

Yhteisesti koordinoitu eläintautivalmiusharjoitus

Ruokavirasto ja aluehallintovirastot suunnittelevat ja järjestävät valmiusharjoituksen niin, että harjoitus parhaiten palvelee kunkin alueen erityispiirteitä ja valmiuskoulutustarpeita. Harjoitus voi koostua useasta eri osaharjoituksesta, joita voidaan toteuttaa erillisinä harjoituksina. Harjoittelu voi koskea eläintautiviranomaisen lisäksi esim. eläinten omistajia, sidosryhmiä ja elinkeinoa. Erityisesti valmiuseläinlääkärit osallistuvat alueellisiin harjoituksiin, mutta tarvittaessa myös muita kunnaneläinlääkäreitä voidaan kutsua mukaan.

Naudoilla, sioilla, kanoilla tai kalkkunoilla todetun salmonellan alkuperän ja levinneisyyden selvittämisen tehostaminen

Todettujen salmonellatartuntojen alkuperä ja levinneisyys pyritään selvittämään nykyistä tehokkaammin. Mikäli salmonellatartunnan lähteenä eivät ole esim. eläinten siirrot, ostorehut tai muut ilmeiset tartuntalähteet, tulisi selvittää onko lähialueella turkistarhoja tai rehukeittiöitä, joista tartunta olisi voinut levitä ja kartoittaa tilanne turkistarhoihin ja rehukeittiöihin kohdistetulla näytteenotolla. Ruokavirasto

valmistelee AVI:n ja kunnaneläinlääkäreiden käyttöön epidemiologisen selvityksen lomakkeen erityisesti salmonellatapausten alkuperän ja levinneisyyden selvitystä varten.

Eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano sekä valvontasuunnitelman toteuttaminen: eläinlääkärien valvontaa lisätään

Ruokavirastossa päivitetään ja pannaan toimeen valtakunnallisen eläinten lääkitsemisen monivuotinen valvontaohjelma. AVI:t toteuttavat ohjelman mukaista valvontaa vuosittaisen suunnitelman mukaisesti. Vuoden 2019 tavoin asetetaan vuoden 2020 painopisteeksi eläinlääkärien valvonta (5 – 7 tarkastusta/AVI).

Tilojen sivutuotevalvonta erityisesti raatojen säilytys, keräily ja hävitys

Kunnaneläinlääkärit valvovat toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan muun valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Valtioneuvoston asetusta 998/2017 valtionavustuksesta eläimen omistajalle nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen ja siipikarjan raatojen keräilystä ja hävittämisestä aiheutuviin kustannuksiin on sovellettu vuoden 2019 alusta. Eläimen omistaja maksaa raatokeräilytoimijalle raadon noudosta ja hävittämisestä hinnan, joka on alennettu valtionavustuksen suuruudella. Ruokavirasto maksaa valtionavustuksen osuuden raatokeräilytoimijalle saatuaan toimijalta raportin kerätyistä eläimistä. Asetus estää kuitenkin valtion avustuksen maksamisen tapauksissa, joissa eläimen omistajan toiminnassa on tiettyjä lainsäädännön rikkeitä.

Kotiteurastuksen sivutuotteiden käytön, keräilyn ja hävityksen valvontaa tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä.

RESURSSITARPEEN KARTOITUS ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLOSSA

1. Eläinmäärät kunnan alueella:

a. Tuotantoeläintilat (lkm)

- Nautatilat	118
- Sikatilat	16 (2 tuotantosikalaa)
- Lammas- ja vuohitilat	71
- Hevostilat	67
- Siipikarjatilat	132 (0 tuotonsiipikarjaa)
- Vesiviljelylaitokset	3
- Turkistarhat	0
- Tarhatun riistan tilat	5
- Mehiläistarhat	17
- Muut tuotantoeläinyksiköt	

b. Lemmikit (lkm)

- Arvio lemmikkien määrästä 4970

2. Eläinlääkäripalvelut

a. Terveystuotosopimukset

Nauta

Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	69
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	67
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista nautojen pitopaikoista)	58

Sika

Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	2
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	2
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista sikojen pitopaikoista)	12,5
	(100 % tuotantosikalosta)

Siipikarja

Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	0
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	0
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjailoista)	

Muut terveystuotosopimukset

Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	0
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	0

Terveystuototyön resurssitarve, 0,5 htv

b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta

Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)

- Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	1000
- Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm)	140

Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla

- Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	3800
- Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm)	370

Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, htv 5

3. Eläinten terveyden valvonta

a. Terveysvalvonta

Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat (lkm)	
- Siipikarjan salmonellatarkkailuohjelmaan kuuluvat pitopaikat	2
- Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellatarkkailu	0
- Pitopaikat, joilla toimitetaan nautoja keinosiemennysasemalle, salmonellatarkkailu	0
- Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellatarkkailu	0

Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	
- Maedi-visna / CAE	1
- Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	0
- Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	3

b. Muu eläinten terveyden valvonta

Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv 0,136

4. Sivutuotevalvonta

- Haaskatoiminnan valvonta	6
- Turkkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0
- Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	0
- Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	0

Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv 0,01

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet (lkm)

- Kennelit	1
- Hevostallit	22
- Riistanhoidolliset tarhat	1
- Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
- Eläinkaupat	1
- Eläinlaitokset	2

b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (lkm)

- Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	120
--	-----

c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv 0,7

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON LABORATORIOPALVELUT

Näytteiden tutkiminen on Imatran seudun ympäristötoimessa järjestetty seuraavasti:

Maitonäytteet lähetetään tai tuottaja lähettää meijerin laboratorioon tai kaupalliseen laboratorioon. Tulokset tulevat Parikkalan toimipisteessä yhteiseen sähköpostiin, mistä ne ovat kaikkien luettavissa. Ruokolahdella tulokset tulevat eläinlääkärin sähköpostiin.

Osa eläinlääkäreistä viljelee näytteitä myös itse etenkin päivystysaikana. Tähän tarkoitukseen ei ole erikseen henkilökuntaa.

Verinäytteet tutkitaan omilla laitteilla soveltuvin osin, muilta osin lähetetään kaupallisiin laboratorioihin. (mm. Movet, Laboklin, Kliinisen mikrobiologian laboratorio, Ruokavirasto)
Parikkalan ja Ruokolahden vastaanotoilla on Catalyst One – verinäyteanalyysointilaitteet sekä yksittäisiä pikatestilaitteita verinäytteiden analysointiin. Vastaukset saadaan saman päivän aikana.

Ulostenäytteet ja virtsanäytteet voidaan soveltuvin osin tutkia vastaanotoilla, kudokset, ym. näytteet lähetetään pääsääntöisesti eteenpäin kaupallisiin laboratorioihin. (mm. Patovet, Movet)

Ihoraapenäytteet tutkitaan itse mikroskoopilla.

Kalat ja raadonavausta tarvitsevat kokonaiset eläimet lähetetään Ruokavirastoon Helsinkiin, joskus myös Ouluun tai Kuopioon matkahuollon kautta.

Laboratoriovastausten viivytyksetön vastaanottaminen tapahtuu sähköpostilla. Jotkut laboratoriot (etenkin Ruokavirasto) lähettävät vastaukset myös kirjepostilla.

Tartuntavaarallisen materiaalin pakkaaminen ja lähettäminen tapahtuu suojavaarustusta käyttäen. Lähetykseen laitetaan asianmukaiset merkinnät, jotka ovat löydettävissä Ruokaviraston verkkosivuilta.